

Culegere de activități semistructurate specifice ariei psiho-sociale

destinată specialiștilor din centrele educative și de detenție

Coordonatori:
Iovu Mihai Bogdan și Morar Ioana Mihaela

Presa Universitară Clujeană

Coordonator științific
Conf. univ. dr. Mihai-Bogdan IOVU

•

Culegere de activități semistructurate specifice ariei psiho-sociale
destinată specialiștilor din centrele educative și de detenție

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC
Conf. univ. dr. Mihai-Bogdan IOVU

Culegere de activități semistructurate
specifice ariei psiho-sociale
destinată specialiștilor
din centrele educative și de detenție

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2019

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Mihaela Tomiță

Conf. univ. dr. Sorina Poledna

ISBN: 978-606-37-0483-3

© 2019 Coordonatorul științific al volumului. Toate drepturile rezervate. Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul coordonatorului științific, este interzisă și se pedepsește conform legii.

**Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./Fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@editura.ubbcluj.ro
<http://www.editura.ubbcluj.ro/>**

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC:

Conf. univ. dr. Mihai-Bogdan IOVU

Facultatea de Sociologie și Asistență Socială

Universitatea Babeș-Bolyai

COORDONATOR colectiv redacțional ANP:

Ioana Mihaela MORAR

Prelucrarea textelor

Florica BORDEI-CHIRICĂ

Camelia Ionelia ENACHE

Monica-Iuliana POPESCU

Marina-Valdora SIMONETTI

AUTORI ai proiectelor de activitate semistructurată:

Ioana BĂLUȚĂ

Marioara BÎLBA

Raluca Cristina BOCIOAGĂ

Lorena DEACONESCU

Mirabela DIMA

Camelia Ionelia ENACHE

Andreea MORA

Roxana MORAR

Alina Gabriela STĂNESCU

Cuprins

Cuvânt înainte.....	13
Capitolul I. Contextul elaborării Culegerii de activități semistructurate specifice ariei psiho-sociale, destinate specialiștilor din centrele educative și de detenție	15
Secțiunea I. Considerații introductive.....	15
Secțiunea II. Studiu privind dinamica fenomenului heteroagresivității exercitate de persoanele private de libertate asupra personalului din sistemul penitenciar (2013-2014).....	17
II.1. Planul de cercetare	17
II.1.1. Obiective și ipoteză	17
II.1.2. Populația cercetării	18
II.1.3. Metode, tehnici, instrumente și proceduri utilizate.	19
II.1.4. Procedura de lucru.....	20
II.1.5. Accesul la date	20
II.1.6. Aspecte etice.....	20
II.1.7. Procedura statistică	20
II.2. Rezultatele studiului	21
II.3. Concluzii.....	24
II.4. Limitările studiului	26
Considerații finale	26
Bibliografie	27
Capitolul II. Proiecte de activitate specifice ariei psihologice	29
DE CE?	29
„Dragobetele”, sărbătoarea iubirii	31
Justificare	31
Scop	32
Obiective operaționale.....	32
Desfășurarea activităților	32
Resursele implicate	32
Modalitatea de evaluare și condițiile de creditare	33

ANEXE.....	34
<i>Fișa 1. Conținut informațional</i>	34
<i>Fișa de evaluare finală</i>	36
Catch a smile day (Ziua Zâmbetului)	37
Justificare	37
Scop	38
Obiective operaționale.....	38
Desfășurarea activităților	38
Resursele implicate	39
Modalitate de evaluare și condițiile de creditare	39
ANEXE.....	40
<i>Conținut informațional</i>	40
<i>Fișa 1. Joc tematic</i>	41
<i>Fișa 2</i>	42
Fantezii de iarnă – atelier de terapie ocupațională.....	43
Justificare	43
Scop	45
Obiective operaționale.....	45
Desfășurarea activităților	45
Resursele implicate	46
Modalitatea de evaluare și condițiile de creditare	47
ANEXĂ	48
Emoții Pascale.....	49
Justificare	49
Scop	50
Obiective operaționale.....	50
Desfășurarea activităților	50
Resursele implicate	51
Modalitatea de evaluare și condițiile de creditare	52
ANEXĂ	53
Cum rezolv un conflict!? Fii inteligent, nu violent!.....	54
Justificare	54
Scop	56
Obiective operaționale.....	56
Desfășurarea activităților	57
Resursele implicate	58
Modalități de evaluare și condițiile de creditare	58
ANEXE.....	59
<i>Fișa 1</i>	59
<i>Fișa 2</i>	60
<i>Fișa de evaluare finală</i>	61

Comportamentul meu, încotro...?!	63
Justificare	63
Scop	64
Obiective operaționale.....	65
Desfășurarea activităților	65
Resursele implicate	66
Modalități de evaluare și condiții de creditare	66
ANEXĂ	67
<i>Fișă de evaluare finală .....</i>	<i>67</i>
Diferiți, dar egali!	68
Justificare	68
Scop	69
Obiective operaționale.....	69
Desfășurarea activităților	70
Resursele implicate	70
Modalitatea de evaluare și condițiile de creditare	71
ANEXĂ	72
<i>Fișă de evaluare finală .....</i>	<i>72</i>
Și ei sunt ca tine!	74
Justificare	74
Scop	75
Obiective operaționale.....	75
Desfășurarea activităților	75
Resursele implicate	76
Modalități de evaluare și condiții de creditare	76
Ziua Mondială a Diversității Culturale.....	77
Justificare	77
Scop	77
Obiective operaționale.....	78
Desfășurarea activităților	78
Resursele implicate	79
Modalitatea de evaluare și condiții de creditare	79
Tu cum vezi sănătatea mintală?	80
Justificarea	80
Scop	81
Obiective operaționale.....	82
Desfășurarea activităților	82
Resursele implicate	83
Modalitatea de evaluare și condițiile de creditare	83

Capitolul III. Proiecte de activitate specifice ariei sociale	85
DE CE?	85
Ziua Tatălui în România	86
Justificare	86
Scop	87
Obiective operaționale.....	87
Desfășurarea activităților	87
Resursele implicate	87
Modalitatea de evaluare și condițiile de creditare	88
Ce înseamnă să fii părinte?	89
Justificare	89
Scop	90
Obiective operaționale.....	90
Desfășurarea activităților	90
Resursele implicate	91
Modalitatea de evaluare și condițiile de creditare	91
15 Mai - Ziua Internațională a Familiei	92
Justificare	92
Scop	93
Obiective operaționale.....	93
Desfășurarea activităților	93
Resursele implicate	94
Modalitatea de evaluare și condițiile de creditare	94
ANEXĂ.....	95
<i>Conținut informațional (propunere) .....</i>	<i>95</i>
Se poate și altfel	97
Justificare	97
Scopul.....	97
Obiective operaționale.....	97
Desfășurarea activităților	97
Resursele implicate	98
Modalitatea de evaluare și condițiile de creditare	98
ANEXĂ	99
<i>Fișă de lucru .....</i>	<i>99</i>
„Pentru familie și societate” (Atelier de lucru cu familia)	100
Justificare	100
Scop	101
Obiective operaționale.....	101
Resursele implicate	101
Desfășurarea activităților	101

Modalitatea de evaluare și condițiile de creditare	102
Ziua prieteniei	103
Justificare	103
Scop	104
Obiective operaționale.....	104
Desfășurarea activităților	105
Resursele implicate	105
Modalitatea de evaluare și condițiile de creditare	105
ANEXĂ	106
<i>Fișă de lucru</i>	106
ANEXĂ. EXTRAS din ANEXA la Decizia directorului general	
al Administrației Naționale a Penitenciarelor nr. 443 din 24 mai 2016	107
Bibliografie.....	113

CUVÂNT ÎNAINTE

Elaborată în contextul preocupărilor deosebite, acordate reintegrării sociale a minorilor delincvenți, lucrarea *Culegere de activități semistructurate specifice ariei psiho-sociale, destinată specialiștilor din centrele educative și centrele de detenție*, reprezintă o contribuție importantă destinată, în primul rând, profesioniștilor din sistem. Aceasta vine în sprijinul înțelegerii nevoii de abordare într-o manieră specifică a minorilor față de care instanța a dispus o măsură educativă, internarea într-un centru educativ sau într-un centru de detenție.

Valoarea practică deosebită este conferită de expertiza profesională a autorilor proiectelor de activitate semistructurată specifice ariei psiho-sociale și a colectivului redacțional din sistemul Administrației Naționale a Penitenciarelor.

Așa cum arată și coordonatorii acestui volum, *conf. univ. dr. Mihai-Bogdan Iovu și Ioana Mihaela Morar*, a căror implicare aduce fără echivoc valoare acestui volum, „trăsăturile specifice de vârstă, dar mai ales cele legate de mediile de proveniență, trăsăturile legate de nivelul lor de educație și cultură, cele legate de experiențele lor de viață”, reclamă o abordare interactivă, distractivă și provocatoare, astfel încât demersul recuperativ al minorilor să conducă în mod real la reintegrarea socială a acestora.

Nu în ultimul rând, apreciez că, din punct de vedere didactic, acest volum reprezintă un instrument util în pregătirea și formarea viitorilor profesioniști din domeniul științelor sociale, care se orientează spre o carieră profesională dedicată recuperării minorilor delincvenți.

Prof.univ.dr. Mihaela TOMIȚĂ
Universitatea de Vest din Timișoara

CAPITOLUL I.

CONTEXTUL ELABORĂRII CULEGERII DE ACTIVITĂȚI SEMISTRUCTURATE SPECIFICE ARIEI PSIHO-SOCIALE, DESTINATE SPECIALIȘTILOR DIN CENTRELE EDUCATIVE ȘI DE DETENȚIE

Autor:

*Ioana Mihaela MORAR,
Administrația Națională a Penitenciarelor*

Secțiunea I. Considerații introductive

Procesul de reintegrare socială a persoanelor private de libertate presupune un continuum de servicii de asistență, la furnizarea cărora își aduc aportul specialiștii din sistemul penitenciar, raportat la perioada detenției/internării, dar și personalul de probațiune și, după caz, cel din alte instituții publice, organizații neguvernamentale, din perspectiva asistenței postdetenție. **Eficientizarea activităților și programelor educaționale, psihologice și sociale constituie o prioritate a personalului specializat** de la nivelul Administrației Naționale a Penitenciarelor și a unităților subordonate. Incontestabil, însă, **evoluția acestui domeniu este condiționată de cercetare și de practici *evidence based***, acestea reprezentând condiții esențiale pentru optimizarea demersurilor reabilitative, în considerarea misiunii sociale a instituției penitenciare.

Contribuția practicienilor și a cercetătorilor științifici, la optimizarea activităților și programelor destinate deținuților și persoanelor internate, este, așadar, esențială. În acest registru, colaborarea cu mediul universitar reprezintă un factor de promovare a standardelor de profesionalism în domeniu. În linii generale, astfel de parteneriate facilitează schimbul de bune practici și constituie contextul propice pentru validarea științifică sau, după caz, testarea impactului unor aplicații pentru mediul penitenciar. Este evident că nu putem vorbi de **calitatea intervențiilor recuperative decât prin implicarea unui personal specializat, cu o pregătire profesională temeinică, din perspectivă multidisciplinară.** Informarea cu privire la

studii de relevanță, referitoare la fenomenele de interes, diseminarea unor instrumente și materiale utile psihologilor și asistenților sociali sunt contribuții utile în procesul de pregătire profesională continuă a specialiștilor din sistemul penitenciar.

Cu atât mai mult raportat la problematica delincvenței juvenile, care este de interes cardinal pentru activitatea centrelor educative și a centrelor de detenție, suportul științific este esențial, inclusiv din perspectiva calității serviciilor educaționale, de asistență psihologică și socială furnizate categoriei minorilor. În condițiile deficitului de personal de specialitate, având în vedere și imperativul diversificării *Ofertei de programe și activități destinate deținuților și persoanelor internate*, în general, și categoriei minorilor, în mod special, a fost cristalizată **soluția creării unui portofoliu de proiecte de activitate semistructurată, care, în completarea intervențiilor structurate, de tipul programelor, să contribuie la optimizarea implicării minorilor în activități prosociale.**

În acest registru, inițiativa elaborării *Culegerii de activități semistructurate specifice ariei psiho-sociale, destinată specialiștilor din centrele educative și de detenție*, datează din 2014, pe fondul modificărilor aduse cadrului execuțional-penal. Preocupările de concretizare a indicatorului de rezultat, în această direcție, au fost intensificate, pe de o parte, de nevoile inerente practicii curente și, pe de altă parte, de rezultatele studiului privind dinamica fenomenului heteroagresivității exercitate de persoanele private de libertate asupra personalului din sistemul penitenciar (perioada de referință 2013-2014). Acest studiu a evidențiat că, din populația cercetării (131), un procent de 16.2% a fost reprezentat de minori. Elementele de relevanță, extrase ca urmare a efectuării acestui studiu, au reliefat o serie de aspecte relaționate nivelului educațional, legăturii cu mediul familial și, nu în ultimul rând, din perspectiva implicării categoriilor custodiate în programe și activități.

Redăm, în cele ce urmează, un extras al studiului menționat.

Secțiunea II. Studiu privind dinamica fenomenului heteroagresivității exercitate de persoanele private de libertate asupra personalului din sistemul penitenciar (2013-2014)¹

Autor:

Ioana Mihaela MORAR,
Administrația Națională a Penitenciarelor

II.1. Planul de cercetare

II.1.1. Obiective și ipoteză

Prezentul studiu, care se referă la dinamica fenomenului heteroagresivității asupra personalului din sistemul penitenciar, a vizat următoarele obiective specifice:

- identificarea comportamentelor heteroagresive în care se angajează persoanele private de libertate asupra personalului din sistemul penitenciar, în perioada de referință 2013-2014;
- conturarea profilelor de risc pentru persoanele private de libertate care au comis agresiuni asupra personalului din sistemul penitenciar (2013-2014).

În acest context, a fost formulată următoarea ipoteză:

Presupunem existența unui anumit profil psihosocial specific, ce ar predispune persoanele custodiate în mediul penitenciar spre un comportament heteroagresiv orientat asupra personalului.

Variabilele independente și variabila dependentă, precum și operaționalizarea conceptelor sunt redate, într-o manieră intuitivă, în tabelul 1.

Tabel 1. Variabile independente și dependente (pentru studiul complet).

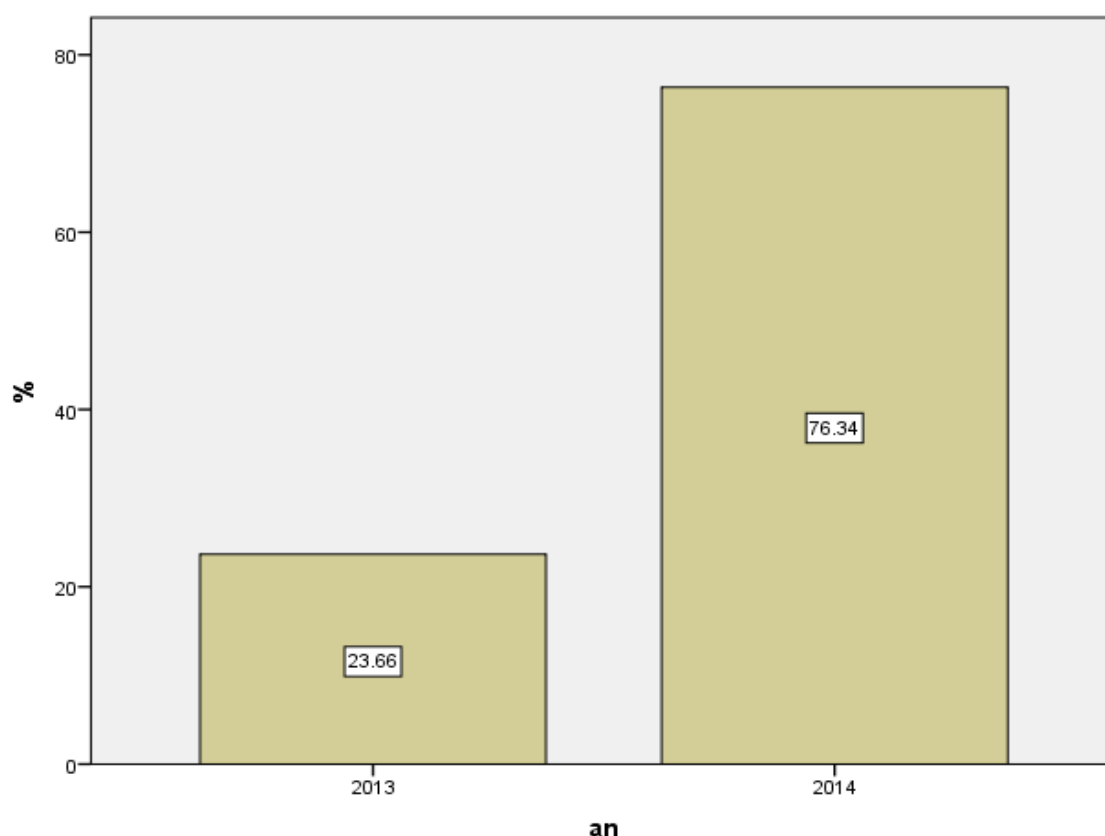
Variabile		Operaționalizarea conceptelor
Variabile independente	<i>Relația cu familia</i> ✓	Vizite frecvente, rare, niciodată
	<i>Vârsta</i> ✓	Minor, tânăr, adult
	<i>Comportamentul anterior</i> ✓	Cu antecedente penale, fără antecedente penale, recidivist
	<i>Regimul de detenție</i> ✓	Maximă siguranță, închis, deschis, semideschis
	<i>Interval orar</i> ✓	Dimineața, după-masa, seara
Variabila dependentă	✓	Agresiune fizică (e.g. lovire, bruscare)
	<i>Actele de heteroagresiune</i> ✓	Agresiune psihică (e.g. injurii, amenințări, tentativă de lovire)
	✓	Mixtă

¹ „O parte din rezultatele studiului au fost publicate într-un articol în *Revista de Asistență Socială*, 1/2019 – Morar, I. & Szabo, A. (2019). Inmate-on-staff violence in Romanian prisons: an exploratory analysis in the context of prisonisation processes. *Revista de Asistență Socială*, 1/2019.

II.1.2. Populația cercetării

Populația cercetării a fost constituită din 131 de cazuri, reprezentând toate evenimentele din evidența sistemului penitenciar, de tipul exercitării unor acte de heteroagresiune asupra personalului, raportat la dinamica acestora, în contextul anilor 2013 și 2014.

Cele mai multe evenimente (76,3%) au fost înregistrate în 2014 – de două ori mai mult decât în anul 2013 (figura 1).

Figura 1. Distribuția actelor de heteroagresiune orientate asupra personalului 2013-2014 (N = 131).

Subiecții au provenit de la unitățile de detenție din cele 8 regiuni administrativ-teritoriale, cei mai mulți fiind evidențiați în regiunea Sud-Est (24.4%) și regiunea Sud (22.1%). Majoritatea (96.2%) au fost de gen masculin, în timp ce doar 3.8% au fost de gen feminin. Raportat la criteriul vârstă, 16.2% dintre aceștia au fost minori, 3.8% tineri, iar 80% adulți. Cu privire la regimul de executare a pedepsei, 32.4% erau repartizați pentru executarea pedepsei privative de libertate în regimul maximă siguranță, 44.1% în regimul închis, 20.7 % în regimul semideschis și doar 2.7% în regimul deschis.

În ceea ce privește nivelul educațional, 11.6 % erau analfabeți, 71.4% aveau cel mult gimnaziul absolvit, 15.5% aveau studii liceale și 1.6% studii superioare.

Aceste elemente au indicat un profil preliminar al persoanelor private de libertate care au recurs la acte de heteroagresiune asupra personalului din mediul penitenciar, în perioada analizată (2013-2014).

II.1.3. Metode, tehnici, instrumente și proceduri utilizate.

Instrumentul utilizat pentru colectarea datelor a fost fișa de înregistrare în format electronic, de tip *Excel*, completată de către personalul din unități, pentru asigurarea unei abordări unitare a problematicii circumscrise comportamentului heteroagresiv în mediul penitenciar (figura 2).

**HETEROAGRESIUNI SĂVÂRȘITE DE DEȚINUȚI ASUPRA PERSONALULUI
DIN SISTEMUL PENITENCIAR**
Perioada de referință 2013-2014

Nr. crt.	Inițialele numelui și prenumelui	Data nașterii	Unitatea penitenciară	Regiunea	Luna producerii	Ziua producerii	Locul producerii	Activitatea	Intervalul orar	Nr. agresori	Nr. victime	Vârsta	Sex	Regimul de executare	Fapta	Metoda	Consecințe asupra victimei	Modalitatea de introducere/repartizare în regimul de executare	Nivelul de școlarizare	Legătura cu familia	Starea de recidivă

Figura 2. Formular privind colectarea datelor referitoare la heteroagresiunile asupra personalului (2013-2014).

Metoda de cercetare a fost reprezentată de analiza de documente (vezi Șandor, f.a.), cu instrumentul grila de analiză.

Din perspectiva istoricului instrumentului *grila de analiză*, la nivelul sistemului penitenciar, între primele reglementări care au permis standardizarea modului de colectare a datelor privind evenimentele negative, înregistrate în penitenciare, se include Ordinul ministrului justiției nr. 1852/C/03.08.2006. Actualizări succesive intervin în anii 2007, 2010, cele mai recente ajustări, privind modalitatea de înregistrare unitară a datelor privind evenimentele negative de la nivel sistemic, intervenind în 2014.

În acest context, sursele care au stat la baza prelucrării statistice au fost reprezentate de informările zilnice privind principalele evenimente negative, înregistrate la nivelul fiecărui loc de deținere, transmise administrației centrale a

sistemului penitenciar, în perioada 01.01.2013 – 31.12.2014 (*Administrația Națională a Penitenciarelor, 2014, 2015*).

II.1.4. Procedura de lucru

Datele au fost colectate prin intermediul unităților de detenție, prin contribuția personalului specializat și instruit, în acest sens (e.g. dispecerat unitate, dispecerat aparat central, persoane desemnate să centralizeze datele brute privind evenimentele negative înregistrate la nivel de sistem). Cercetarea s-a derulat la nivelul întregului sistem, însă, evenimente negative, de tipul comportamentelor heteroagresive asupra angajaților sistemului, au fost evidențiate, în perioada de referință 2013-2014, în 41 de unități din cele 8 regiuni administrativ-teritoriale.

De precizat faptul că cei mai mulți deținuți, raportat la perioada 2013-2014, au provenit din Penitenciarul de Minori și Tineri Tichilești (14) – devenit centru de detenție, de la 1 februarie 2014, prin efectul Legii nr. 254/2013 -, din Penitenciarul Giurgiu (11) și din Penitenciarul Galați (11).

II.1.5. Accesul la date

Datele au fost solicitate la nivelul aparatului central - Administrația Națională a Penitenciarelor - fiind depusă cerere în acest sens, cerere aprobată de către directorul general al instituției. A fost obținut, astfel, accesul la toate datele privind evenimentele negative care au implicat comportamente heteroagresive asupra angajaților sistemului penitenciar, rezultând, în perioada de referință 2013-2014, informații referitoare la 131 astfel de cazuri, în 41 de unități.

II.1.6. Aspecte etice

Datele colectate prin intermediul Fișelor *Excel* au fost anonimizate ulterior primirii de la nivelul unităților penitenciare, prin ștergerea coloanei cu datele de identificare ale subiecților.

II.1.7. Procedura statistică

Referitor la analiza datelor, menționăm că aceasta a fost asigurată prin intermediul programului statistic SPSS - Statistical Package for the Social Sciences, versiunea 18.

Prelucrarea a fost realizată în trei etape, după cum urmează:

- ✓ În prima etapă au fost utilizate tehnici simple de analiză descriptivă, în vederea analizei variabilelor simple.
- ✓ În a doua etapă, accentul a fost plasat pe identificarea profilelor de asociere pentru variabilele dependente, în funcție de variabilele sociale analizate prin

utilizarea testului hi-pătrat. Consecutiv au fost elaborate anumite profilele de risc privind angajarea în acte de heteroagresiune.

- ✓ Cea de-a treia și ultima etapă a implicat tehnici de analiză inferențială în analiza variabilelor compuse și pentru testarea ipotezelor. De precizat că pragurile de semnificație statistică setate au fost de 0.05, 0.01 și 0.001.

II.2. Rezultatele studiului

Populația de persoane private de libertate care a făcut obiectul studiului a demonstrat o variabilitate a comportamentelor heteroagresive în care se angajează. Astfel, 6:10 s-au angajat preponderent în acte de agresiune verbală (59.5), 1:5 în acte de agresiune fizică asupra personalului (21.4) și aproximativ 1:5 în comportamente agresive mixte (19.1).

Pentru a construi profilul persoanei private de libertate care se angajează în cele trei tipuri de heteroagresiune: fizică, verbală, mixtă, o serie de asocieri au fost rulate, având ca **variabile independente pe cele individuale** (vârsta), **sociale** (nivelul educațional, legătura cu familia, comportamentul infracțional anterior/starea de recidivă) și pe cele **instituționale** (regimul de executare, în care au fost clasificate și în care execută pedeapsa sau măsura privativă de libertate, intervalul orar).

Ca atare, au rezultat o serie de elemente de interes privind: distribuția actelor de heteroagresiune înregistrate; asocierea între regiunile de detenție și tipurile de heteroagresiune; asocierea între regimul de executare a pedepsei privative de libertate și tipurile de heteroagresiune; asocierea între starea de recidivă și tipurile de heteroagresiune; asocierea între intervalul orar al comiterii agresiunii și tipurile de heteroagresiune. Raportat la tematica de interes pentru *Culegerea de activități semistructurate specifice ariei psiho-sociale, destinată specialiștilor din centrele educative și centrele de detenție*, ne vom concentra, în cele ce urmează, asupra rezultatelor privind asocierea între vârsta subiecților și tipurile de heteroagresiune, asocierea între nivelul educațional și tipurile de heteroagresiune, asocierea între menținerea relației cu familia și tipurile de heteroagresiune și, nu în ultimul rând, asupra situației privind diagnosticele psihiatrice cu care erau în evidență subiecții studiului.

Astfel:

- ✓ Atât adulții, tinerii, cât și minorii s-au angajat în mod mai frecvent, în perioada de referință, în agresiuni verbale. În cazul tinerilor, însă, procentul identificat a fost de 80%, în timp ce mai puțin de jumătate din minori au raportat un astfel de comportament.

Datele sunt redade, într-o manieră intuitivă, în tabelul 2. Nu putem vorbi, în acest caz, de o asociere semnificativă statistic ($p = .429$).

Tabel 2. Asociere între vârsta subiecților și tipurile de heteroagresiune (N = 130).

Vârsta		Metoda în categorii			Total
		Agresiune fizică	Agresiune verbală	Mixtă	
adult	N	19	64	21	104
	% din <i>vârsta</i>	18.3%	61.5%	20.2%	100.0%
tânăr	N	1	4	0	5
	% din <i>vârsta</i>	20.0%	80.0%	0.0%	100.0%
minor	N	7	10	4	21
	% din <i>vârsta</i>	33.3%	47.6%	19.0%	100.0%
Total	N	27	78	25	130
	% din <i>vârsta</i>	20.8%	60.0%	19.2%	100.0%

- ✓ Agresivitatea verbală a fost cel mai frecvent angajată, în decursul perioadei de analiză, indiferent de nivelul maxim de educație al agresorului. Totuși, aceasta a atins maximul pentru cei cu studii gimnaziale (68.5%) și minimul în cazul celor cu studii liceale (45%).
- ✓ În cazul celor cu studii superioare, comportamentele heteroagresive s-au distribuit în mod egal între cele fizice și verbale.

Într-o reprezentare intuitivă (tabel 3), datele pot fi prezentate după cum urmează:

Tabel 3. Asociere între nivelul educațional și tipurile de heteroagresiune (N = 129).

Nivelul educațional		Metoda în categorii			Total
		Agresiune fizică	Agresiune verbală	Mixtă	
studii superioare	N	1	1	0	2
	% din <i>Nivel educațional</i>	50.0%	50.0%	0.0%	100.0%
studii liceale	N	3	9	8	20
	% din <i>Nivel educațional</i>	15.0%	45.0%	40.0%	100.0%
studii gimnaziale	N	6	37	11	54
	% din <i>Nivel educațional</i>	11.1%	68.5%	20.4%	100.0%
studii primare	N	10	23	5	38
	% din <i>Nivel educațional</i>	26.3%	60.5%	13.2%	100.0%
analfabet	N	6	8	1	15
	% din <i>Nivel educațional</i>	40.0%	53.3%	6.7%	100.0%
Total	N	26	78	25	129
	% din <i>Nivel educațional</i>	20.2%	60.5%	19.4%	100.0%

Familia și frecvența menținerii legăturii cu aceasta este recunoscută, în literatura de specialitate, ca fiind un factor protectiv. Totuși, pentru subiecții investigați în perioada analizată, menținerea unei legături cu familia nu a acționat conform acestui mecanism (tabelul 4):

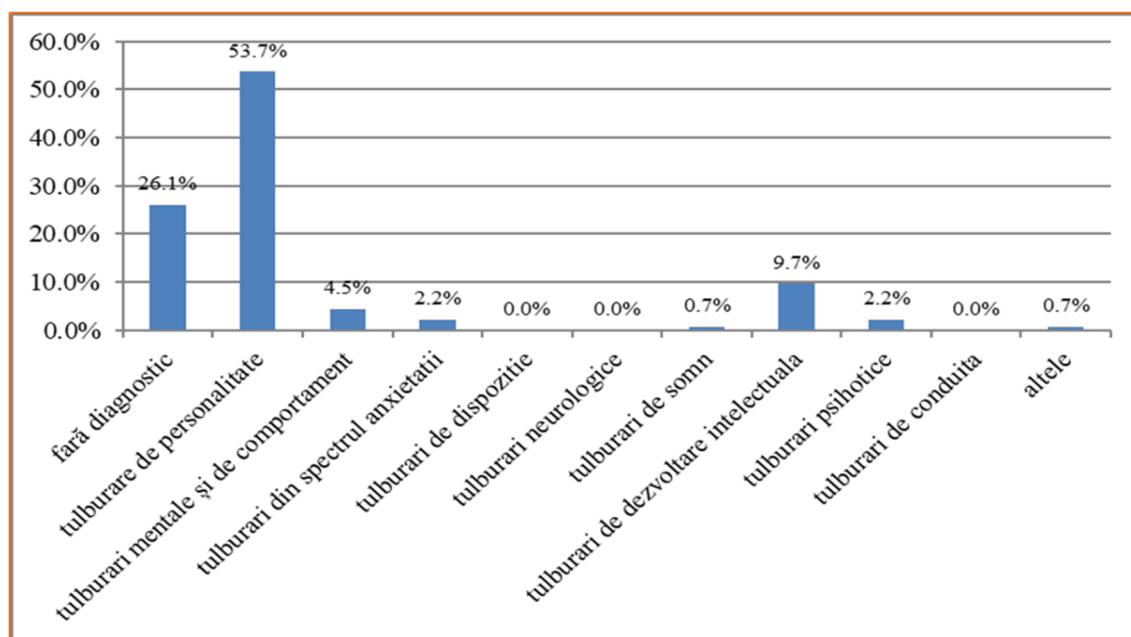
- ✓ Atât cei care erau vizitați frecvent (70.8%), cât și cei care nu au fost vizitați (54.9%) în decursul perioadei de analiză au raportat acte de agresiune verbală asupra personalului.
- ✓ Mai mult, frecvența manifestărilor agresive a cunoscut o descreștere cu frecvența vizitelor din partea familiei și/sau a celor din mediul de suport, ceea ce ar putea induce ideea că familia și/sau cei din mediul de suport au acționat, în anumite circumstanțe, ca și factor de tensiune suplimentară.

Pentru subiecții investigați, nu s-a identificat o asociere semnificativă între aceste variabile de interes ($p = .323$).

Tabel 4. Asociere între menținerea relației cu familia și tipurile de heteroagresiune (N = 130).

Legătura cu familia		Metoda în categorii			Total
		Agresiune fizică	Agresiune verbală	Mixtă	
frecvent	N	2	17	5	24
	% din Legătura cu familia	8.3%	70.8%	20.8%	100.0%
	N	9	22	4	35
	% din Legătura cu familia	25.7%	62.9%	11.4%	100.0%
Total	N	16	39	16	71
	% din Legătura cu familia	22.5%	54.9%	22.5%	100.0%
	N	27	78	25	130
	% din Legătura cu familia	20.8%	60.0%	19.2%	100.0%

Din perspectiva **diagnosticelor psihiatrice**, reflectăm, într-o manieră intuitivă, în figura 3, elementele de interes rezultate.

Figura 3. Diagnostiche psihiatrice.

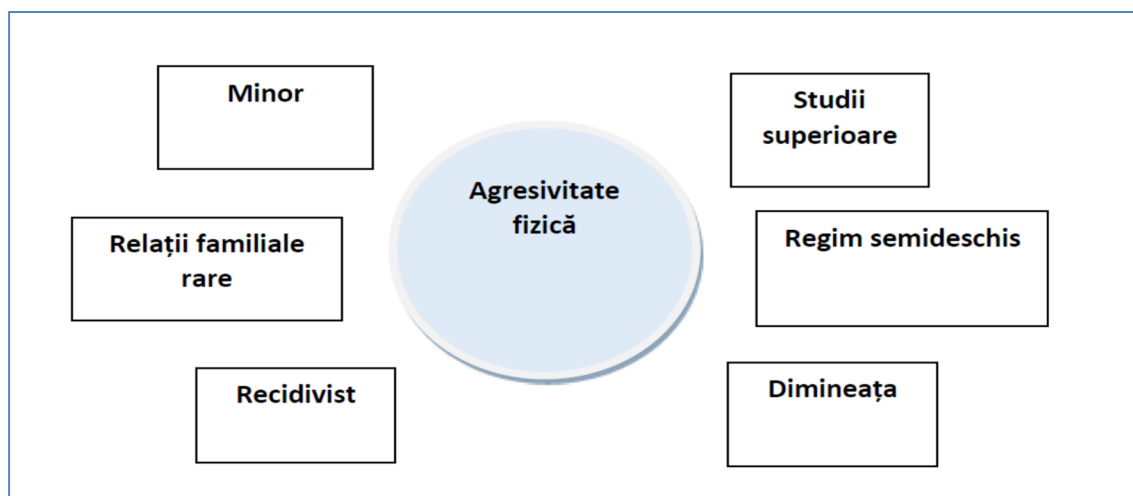
II.3. Concluzii

Goffman aprecia locurile de detenție ca făcând parte din categoria instituțiilor totale (vezi Butoi & Butoi, 2003, apud Rus, 2012). Date fiind specificitățile acestui mediu de viață (e.g. restrângerea spațiului personal, programul zilnic și regimul de executare a pedepsei sau măsurii privative de libertate ce trebuie respectat, conviețuirea cu alte persoane private de libertate, într-un grup eterogen din perspectiva nivelului educațional și al preocupărilor socio-culturale, supraaglomerarea), angajarea persoanelor custodiate în comportamente heteroagresive își găsește, în mod relativ facil, resorturi explicative.

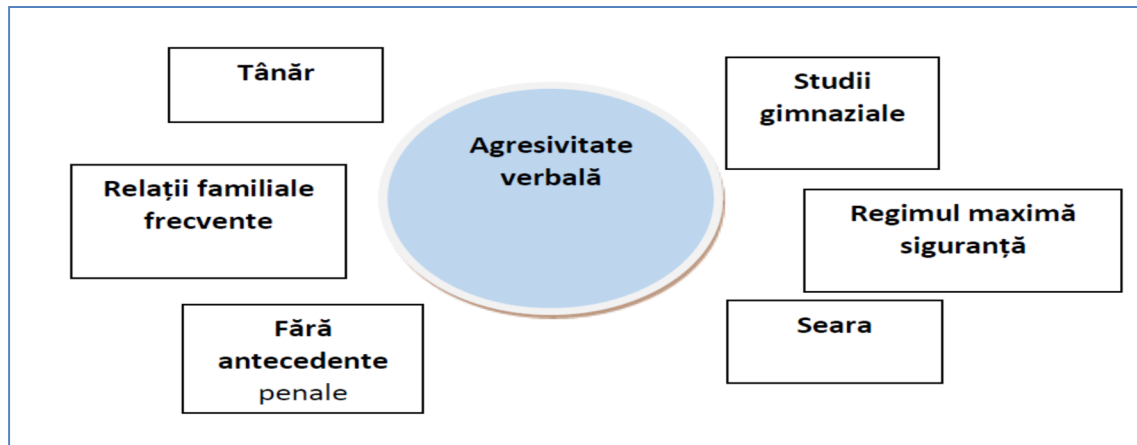
Studiul de față a surprins elemente de relevanță privind persoanele custodiate în mediul penitenciar, care au recurs, în perioada de referință 2013-2014, la acte de heteroagresiune orientate asupra angajaților din locurile de detenție. Concluziile prezintă potențialul de a fi valorificate, din perspectiva deciziilor administrative și a intervențiilor recuperative, aceste elemente oferind puncte de sprijin și pentru prevenirea altor evenimente negative, care pot surveni în perimetrul penitenciar.

Principiile de bază ale modelului general al agresivității (Anderson & Bushman, 2002; Anderson, DeWall & Buushman, 2011; DeWall & Anderson, 2011) pot fi valorificate și pentru a explica comportamentele heteroagresive din spațiul carceral, într-o diversitate de contexte situaționale. În considerarea importanței ce revine comprehensiunii factorilor de relevanță privind heteroagresivitatea, mai ales din perspectiva intervențiilor ce pot fi proiectate și a instrumentelor de lucru pentru specialiștii din sistemul penitenciar, studiul de față a oferit, într-o primă etapă, oportunitatea identificării unor elemente importante în zona **profilelor de risc**.

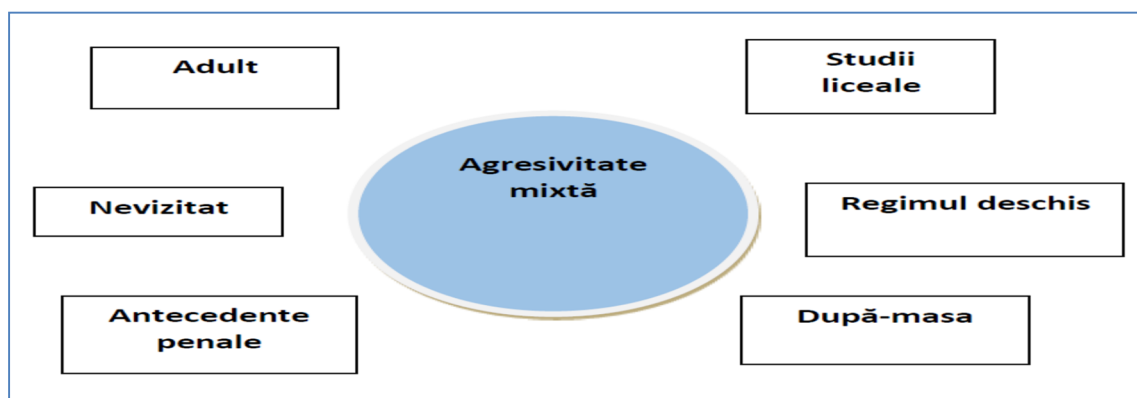
Astfel, deși în cadrul studiului nu s-au obținut asocieri semnificative statistic între variabilele de interes, rezultatele obținute au permis **identificarea unor profile de risc pentru tipurile de comportamente heteroagresive, pe baza distribuției frecvențelor**. Acestea sunt reprezentate schematic în figurile 4, 5, 6.

Figura 4. Profil de risc pentru agresivitatea fizică, pe baza distribuției frecvențelor (2013-2014).

Figura 5. Profil de risc pentru agresivitatea verbală, pe baza distribuției frecvențelor (2013-2014).

Figura 6. Profil de risc pentru agresivitatea mixtă, pe baza distribuției frecvențelor (2013-2014).

Comparând concluziile studiului (perioada de referință: 2013-2014) cu cele evidențiate de studiul Administrației Naționale a Penitenciarelor (interval temporal analizat: 2015, vezi Morar, 2016), din perspectiva particularităților deținuților care s-au angajat în comportamente heteroagresive asupra personalului, pot fi evidențiate elemente de similaritate, respectiv note distincte dintr-o serie de perspective (e.g. regimul de executare a pedepsei privative de libertate; natura infracțiunii săvârșite; starea de recidivă, nivelul educațional, legătura cu familia). Vom insista, însă, în cele ce urmează, asupra elementelor de interes pentru tematica *Culegerii de activități semistructurate specifice ariei psiho-sociale, destinată specialiștilor din centrele educative și de detenție*. Astfel:

- **Raportat la nivel educațional.** Nivelul redus de școlarizare a deținuților (e.g. analfabetism, studii primare și gimnaziale) care s-au angajat în comportamente heteroagresive asupra personalului a fost evidențiat, deopotrivă, de rezultatele studiului de față (pentru perioada de referință 2013-2014), procentul fiind de 82.9%, și de cele ale studiului intern al Administrației Naționale a Penitenciarelor (vezi Morar, 2016), care indică, cu relevanță pentru 2015, că

aproximativ trei sferturi dintre persoanele custodiate care s-au angajat în astfel de comportamente erau analfabete sau cu studii primare ori gimnaziale.

- ➔ **Raportat la dimensiunea legăturii cu familia.** Similar celor evidențiate de studiul de față, pentru perioada 2013-2014, respectiv un procent de 81.5%, și în anul 2015, proporția deținuților care nu aveau o relație apropiată cu familia era în registrul superior, aproximativ 70% nefiind vizitați sau primind doar rar vizite din partea membrilor de familie (vezi Morar, 2016). Totuși, în mod pozitiv, pentru anul 2015, s-a observat o reducere a procentului celor care nu mențineau legătura cu familia, inclusiv pe fondul operaționalizării comunicărilor on-line în toate unitățile penitenciare, pentru categoriile eligibile, conform cadrului legislativ (Legea nr. 254/2013).

II.4. Limitările studiului

Una dintre limitările studiului, alături de cea care derivă din specificul metodei analiza documentelor (Șandor, f.a.), este reprezentată de formatul Excel standardizat al instrumentului de înregistrare a datelor, fiind vizate, în perspectivă, ajustări ale acestuia.

Considerații finale

Studiul de față a oferit argumente suplimentare pentru concretizarea demersurilor de elaborare a *Culegerii*, dată fiind necesitatea implicării persoanelor custodiate și, în mod special, a celor internate, din centrele educative și de detenție, într-o mai mare varietate de activități menite să confere utilitate timpului petrecut în detenție. În același registru, acestea vor contribui la orientarea prosocială a beneficiarilor, în vederea pregătirii pentru reintegrarea în comunitate.

Proiectele de activitate semistructurată, ce vor fi prezentate în capitolele II și III, au fost dezvoltate și aplicate la nivelul centrelor educative și centrelor de detenție, fiind centralizate, într-o versiune optimizată, prin contribuția întregului colectiv redacțional, în prezenta *Culegere* care se dorește a fi un instrument de lucru util pentru specialiștii din aceste așezăminte de detenție. În perspectivă, proiectele de activitate aferente palierului educațional vor face obiectul unui al doilea volum al *Culegerii*. Explorăm, în egală măsură, și ipoteze de lucru privind dezvoltarea unei *Culegeri* cu tematică similară, care să se adreseze categoriei adulților privați de libertate, pentru a veni în sprijinul specialiștilor de la nivelul penitenciarelor.

Bibliografie

Cărți, publicații

- Anderson, C. A. & Bushman, B. G. (2002). Human aggression. *Annual Review of Psychology*, 53, 27-51.
- Anderson, C. A., DeWall, C. N. & Bushman, B. G. (2011). The General Aggression model: Theoretical extensions to violence. *Psychology of Violence*, 1(3), 245-258.
- DeWall, C. N. & Anderson, C.A. (2011). The General Aggression Model. In M. Mikulincer & P.R. Shaver (Eds.), *Understanding and reducing aggression, violence, and their consequences* (pp. 15-33). Washington, DC: American Psychological Association.
- Gheorghe, F. (2003). *Fenomenologie penitenciară*. București: Editura Oscar Print;
- Morar, I. & Szabo, A. (2019). Inmate-on-staff violence in Romanian prisons: an exploratory analysis in the context of prisonisation processes. *Revista de Asistență Socială*, 1/2019
- Rus, M. (2012). Psychological Aspect of Liberty Deprivation and Custodial Environment. *Contemporary Readings in Law and Social Justice*, 4(2), 809-819;
- Șandor, S. D. (f.a.). *Metode și tehnici de cercetare în științele sociale. (suport de curs)*, Cluj-Napoca: Facultatea de Administrație Publică, Universitatea „Babeș-Bolyai”.

Legislație

- *** Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, cu modificările și completările ulterioare, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 514 din 14 august 2013.
- *** Ordinul ministrului justiției nr. 1322/C/2017 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și desfășurarea activităților și programelor educative, de asistență psihologică și asistență socială din locurile de deținere aflate în subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 432 bis din 12 iunie 2017.
- *** Ordinul ministrului justiției nr. 1852/C/03.08.2006.

Studii interne sistemului penitenciar

- Colectiv Administrația Națională a Penitenciarelor (2014). Studiu privind prevalența comportamentelor agresive în rândul persoanelor private de libertate, 01.01.2010 – 31.12.2013. București: Administrația Națională a Penitenciarelor (document intern).
- Colectiv Administrația Națională a Penitenciarelor (2015). Studiu privind prevalența comportamentelor agresive în rândul persoanelor private de libertate, 01.01.2010-31.12.2014. București: Administrația Națională a Penitenciarelor (document intern).

Morar, I. (2016). Rezultate prelucrare statistică date agresiuni/altercații înregistrate în cursul anului 2015. În Colectiv Administrația Națională a Penitenciarelor. *Studiu privind prevalența comportamentelor agresive în rândul persoanelor private de libertate 01.01.2010 – 31.12.2015* (pag. 32 – 44, capitolul II. Heteroagresivitate). București: Administrația Națională a Penitenciarelor (document intern).

Aplicații informatizate

Statistical Package for the Social Sciences, versiunea 18. Program statistic.

LexExpert (2018). Aplicație informatizată pentru evidența actelor normative.

CAPITOLUL II.

PROIECTE DE ACTIVITATE SPECIFICE ARIEI PSIHOLOGICE

DE CE?

„Arta de a fi psiholog nu se învață, ci se trăiește și se experimentează, deoarece nu există un complex de canoane care să-ți dea cheia misterelor psihice, a structurilor diferențiale ale vieții sufletești” (Emil Cioran)

În munca de formare a minorului este important nu numai ceea ce transmiți, ci mai ales cum asiguri în practică acest lucru. Din experiența noastră privind intervențiile psihologice cu minorii și tinerii aflați internați în centrele educative și centrele de detenție, având în vedere atât trăsăturile lor specifice de vârstă, dar mai ales cele legate de mediile de proveniență, trăsăturile legate de nivelul lor de educație și cultură, cele legate de experiențele lor de viață, este nevoie de abordarea aspectelor ce vizează domeniul psihocomportamental, într-o manieră interactivă, distractivă și provocatoare, cu scopul susținerii unui demers psihologic optim dezvoltării, dar și reintegrării acestor categorii de persoane, în societate.

Acordăm o importanță aspectelor legate de evoluția tipică a funcțiilor și proceselor psihice, de aceea activitățile ce se regăsesc în această culegere se evidențiază ca activități psihologice cu aplicabilitate în situații precum: stima de sine scăzută, anxietate, furie, comportamente violente, fobii, depresie, situații de impas existențial etc.

Nu putem vorbi, în acest context, despre faptul că există o terapie mai bună decât alta, nu există o activitate psihologică semistructurată mai bună decât alta; diferența dintre beneficiile oferite de aceste activități, este dată de măsura în care psihologul reușește să-și planifice și să-și organizeze intervenția terapeutică în concordanță cu nevoile și abilitățile de care dispune minorul, tânărul adolescent privat de libertate, dar, totodată, ținând cont și de nivelul lor de dezvoltare, de educație și de cultură (ex. vocabular sărac).

În această secțiune a culegerii de proiecte – „capitol” al culegerii de proiecte de activitate destinate minorilor și tinerilor aflați în centre educative și centre de detenție –,

În cadrul activităților psihologice semistructurate se regăsesc și activități de tipul atelier de dezvoltare personală, atelier de terapie ocupațională care vin în sprijinul specialistului psiholog, cu mențiunea că atenția nu este îndreptată spre estetica produsului realizat de persoanele grupului țintă, ci asupra efectului terapeutic al creării acestuia, asupra manifestărilor corporale, atitudinale, a modului de relaționare cu ceilalți.

Ne propunem ca, prin aceste activități, să venim în sprijinul colegilor psihologi care dedică timp, experiență, răbdare minorilor și tinerilor privați de libertate, care execută o măsură educativă în centrele educative sau centrele de detenție în scopul orientării spre schimbările necesare pentru reintegrare postdetenție.

Succes!

„Dragobetele”, sărbătoarea iubirii

*„Dragostea e tot ce avem, e singura modalitate
în care ne putem ajuta unul pe celălalt.” (Euripide)*

Autor:

Roxana MORAR

Psiholog Centrul de Detenție Craiova

Justificare

Omul este o ființă socială.

Maslow oferă o grilă piramidală după care, pe de o parte putem recunoaște locul și funcțiile fiecărei trebuințe, necesitatea acestora ca veritabil ghid de orientare, supraviețuire, creștere și dezvoltare (evoluție) – deopotrivă a individului, cât și a colectivităților (căci și acestea sunt tot „organisme” psihice, dar la un alt nivel).

*Potrivit teoriei lui Maslow, omul nu există doar ca individ izolat, ci aparține unor grupuri sociale: familie, comunitate locală, vecinătate, națiune, dar și unui grup de prieteni, unei comunități profesionale sau chiar spirituale. El are nevoie să se simtă acceptat de grupurile cărora vrea să aparțină, să se simtă integrat în mediul lor protectiv. El are, în consecință, nevoie de „Aparență”. Altfel, se simte „singur”, „dezdăcinat”, „rupt”¹. Omul are nevoie, totodată, de „dragoste”, de un sentiment pozitiv de acceptare, ca persoană unică, de către ceilalți sau de către un altul, de **necesități psihologice - de dragoste și acceptare**.*

Mediul închis și privarea de libertate constituie, pentru fiecare individ, o perioadă dificilă, atât din punct de vedere emoțional, cât și psihologic.

Lipsa celor dragi, a familiei este acut resimțită de persoanele internate, motiv pentru care implicarea unui număr cât mai mare de persoane internate este justificată de necesitatea creării unui confort psihic, dar și pentru valorizarea resurselor personale ale acestora, în sensul dezvoltării unor comportamente dezirabile social, având în vedere, cu atât mai mult, timpul din preajma sărbătoririi Dragostei.

Pentru fiecare dintre noi, **Dragobetele** este o sărbătoare a iubirii, a bucuriei de a trăi, de a naște, de a crește frumos și de a ocroti pe cei dragi, dar și pe cei aflați în nevoi.

Sărbătoarea românească a Dragobetelui este o perioadă de pregătire a sufletului și, de ce nu, a psihicului pentru un nou început, fie că vorbim aici de primăvară, fie că vorbim despre dragoste, simțire, viață.

---

¹ Pricină G. (2015). *Curs de dezvoltare Umană*, Facultatea de Științe Sociale, Universitatea din Craiova.

Scop

Formarea și dezvoltarea unui comportament bazat pe empatie și dragoste față de semenii, stimularea creativității, a lucrului în echipă, a cooperării și a toleranței, prin intermediul activităților cu caracter psihologic.

Obiective operaționale

- să conștientizeze importanța sentimentului de iubire, atât la nivel personal, cât și la nivel social;
- să exerseze deprinderile de comunicare interpersonală;
- să exerseze modalitățile de exprimare a emoțiilor și sentimentelor.

Desfășurarea activităților

Întâlnirea nr. 1 – Furnizarea informațiilor generale referitoare la scopul, obiectivele, tematica activității, perioada de desfășurare, modul de desfășurare, locație, regulile de grup etc.

Întâlnirea nr. 2 – Furnizarea materialului informațional având ca temă **Dragobetele** (prezentarea de obiceiuri, tradiții, mitologie) – fișa cu informații 1/fișa 2.

Întâlnirea nr. 3 – Atelier de comunicare (discuții tematice, experiențe personale pe această temă, proiecte de viitor/planuri pentru marcarea semnificației acestei sărbători).

Întâlnirea nr. 4 – Atelier ocupațional (realizarea unor materiale cu tema **Dragobete**) – felicitări, desene, obiecte hand-made.

Întâlnirea nr. 5 – Evaluarea activității (aplicarea unui chestionar privind mitologia, obiceiurile și tradițiile ocazionate de această sărbătoare, manifestări comportamentale dezirabile) – fișa de evaluare finală – chestionar.

Resursele implicate

Resursele umane

- Coordonator – psihologul;
- Grup țintă - persoane internate, cu abilități de comunicare și nivel intelectual mediu-săzut, identificate în urma evaluărilor psihologice care să permită participarea la discuțiile de grup, precum și cu preocupări pentru ocuparea utilă a timpului liber.

Resursele materiale

- Culori, cartoane colorate, coli de hârtie, flipchart, materiale reciclabile pentru obiecte hand-made.

Modalitatea de evaluare și condițiile de creditare

Evaluarea participanților se va face pe baza următoarelor criterii:

- a. aprecierea participării în cadrul activităților desfășurate;
- b. realizarea materialelor și completarea chestionarului care va fi întocmit în baza conținutului tematic;
- c. aprecierea interesului manifestat și a deschiderii către demersul propus;
- d. expoziție de obiecte tematice.

Creditarea activității se realizează în condițiile prevederilor Deciziei directorului general al ANP nr. 443/2016 (vezi Anexa).

ANEXE

Fișa 1.

Conținut informațional²

Este 24 Februarie și celebrăm Dragobetele românesc...

Ziua lui Dragobete, zeul tinereții, al veseliei și al iubirii în mitologia românească coincide, din punct de vedere al Calendarului Ortodox, cu sărbătoarea Aflării Capului Sfântului Ioan Botezătorul. Sărbătoarea are însă origini străvechi. Dragobete este un personaj preluat de la vechii daci și transformat ulterior într-un protector al tinerilor și patron al iubirii. Urmând firul anumitor legende populare, se pare că Dragobete (numit și „Cap de primăvară”, „Năvalnicul” sau „Logodnicul Păsărilor”) nu era nimeni altul decât fiul babei Dochia, un flăcău extrem de chipeș și iubăreț, care seducea femeile care îi ieșeau în cale. Dragobete a rămas însă, până în ziua de astăzi, ca simbolul suprem al dragostei autohtone.

Obiceiuri și tradiții străvechi de sărbătoarea Dragobetelui

Sărbătoarea Dragobetelui are o simbolistică bogată și interesantă. Dragobetele îngemănează în esența sa atât sfârșitul, începutul unui nou anotimp și al reînsofleteștii naturii, sfârșitul desfătărilor lumești, căci începe Postul Sfânt al Paștelui.

În vremuri de demult (în anumite zone chiar și astăzi!), în această zi de mare sărbătoare, tinerii îmbrăcați în straie frumoase, cuviincioase obișnuiau să se strângă în păduri și să culeagă în buchetele cele dintâi flori ale primăverii. Culesul florilor se continua cu voie bună și cântece, cu un fel de joc numit „zburătorit”. La ceasul prânzului, fetele porneau în fugă către sat, iar băieții le fugăreau, încercând să le prindă și să le dea un sărutat. Dacă băiatul îi era drag fetei, aceasta se lăsa prinsă, ulterior având loc și sărutul considerat echivalent al logodnei și al începutului iubirii între cei doi. Înspre seară, logodna urma să fie anunțată comunității satului și membrilor familiei. Cei care participau la sărbătoare, respectând tradiția, erau considerați a fi binecuvântați în acel an. Ei vor avea parte de belșug, fiind feriți în schimb de boli și febră. Conform anumitor superstiții din bătrâni, cei care nu sărbătoreau această zi erau pedepsiți să nu poată iubi în acel an.

Dacă vremea era mohorâtă în această zi, dacă era foarte frig, ploua sau ninge, tinerii se strâneau într-o casă „să facă de Dragobete”, să petreacă, să lege prietenii, să

---

² Gabriel Pricină, *Curs de dezvoltare Umană*, Facultatea de Științe Sociale, Universitatea din Craiova, 2015.
Ana Muntean, *Psihologia dezvoltării umane*, Polirom, 2006.
<http://www.didacticus.com>
<http://www.traditii.ro>

se țină de jocuri și ghidușii. În anumite zone, fetele tinere obișnuiau să arunce acuzații pentru farmecele de urăciune făcute împotriva rivalelor în iubire. De asemenea, tinerii flăcăi își creștau ușor brațul în forma unei cruci și își atingeau tăieturile rostind jurământul de a rămâne pe viață frați de sânge.

Cu ocazia acestei zile, bătrânii satului acordau o îngrijire specială animalelor din ogradă, dar și păsărilor. Bătrânii credeau că în această zi păsările își aleg perechea pe viață și se urnesc în construirea cuiburilor. La sfârșit de iarnă și început de primăvară, Dragobete oficia nuntirea păsărilor în cer. Sacrificarea animalelor este interzisă în această zi. În rostul împerecherii păsărilor nu ai voie să intervii, se crede...

În anumite zone ale țării, în această zi, tinerii își unesc destinele prin logodnă, promițându-și credință și iubire.

Superstiții și credințe populare de Dragobete

În vremuri de demult exista obiceiul ca fetele tinere necăsătorite să strângă zăpada rămasă pe alocuri, zăpadă cunoscută drept „zăpada zânelor”. Apa rezultată prin topire era considerată ca având proprietăți magice în iubire și în descântecele de iubire, dar și în ritualurile de înfrumusețare. Se credea că această zăpadă s-a născut din surâsul zânelor. Fetele își clăteau chipul cu această apă pentru a deveni la fel de frumoase și atrăgătoare ca și zânele.

În această zi, fetele trebuie să se întâlnească cu persoane de sex masculin. Altfel nu vor avea deloc parte de iubire de-a lungul întregului an... Totodată, în sate se credea că fetele care ating un bărbat dintr-un sat învecinat vor fi drăgăstoase tot timpul anului.

În anumite sate uitate ale României, din pământ se scot rădăcini de spânz pe care oamenii le folosesc ulterior drept leac pentru vindecarea anumitor boli.

Este obligatoriu ca în această zi bărbaii să se afle în relații cordiale cu persoanele de sex feminin. Bărbaii nu au voie să necăjească femeile și nici să se angajeze în gâlcevi, căci astfel îi așteaptă o primăvară cu ghinion și un an deloc prielnic. Atât băieții, cât și fetele au datoria de a se veseli în această zi pentru a avea parte de iubire întreg anul.

Dacă vor ca iubirea să rămână vie de-a lungul întregului an, tinerii care formează un cuplu trebuie să se sărute în aceasta zi.

Lucrările câmpului, țesutul, cusutul, treburile grele ale gospodăriei nu sunt permise în această zi. În schimb, curățenia este permisă, fiind considerată aducătoare de spor și prospețime.

Nu ai voie să plângi în ziua de Dragobete. Se spune că lacrimile care curg în această zi sunt aducătoare de neazuri și supărări în lunile care vor urma.

În unele zone ale țării, ajunul Dragobetelui este asemănător ca simbolică nopții de Bobotează. Fetele tinere, curioase să își afle ursitul, își pun busuioc sfințit sub pernă, având credința că Dragobetele le va ajuta să găsească iubirea adevărată.

Fișa de evaluare finală

Chestionar

1. Ce se sărbătorește în data de 24 februarie?

.....

2. Care este sentimentul sărbătorit pe 24 februarie?

.....

3. Cum se poate exprima dragostea pentru cineva?

.....

4. Cum te poate schimba dragostea/iubirea?

.....

5. Tradiții și obiceiuri ale acestei zile:

.....

.....

.....

6. Un gest/o faptă pe care eu îl voi face din dragoste este/va fi:

.....

Catch a smile day (Ziua Zâmbetului)

„Zâmbește, chiar dacă zâmbetul tău e trist, pentru că mai trist decât un zâmbet trist e faptul de a nu mai ști să zâmbești.” (Mahatma Gandhi)

Autor:

Lorena DEACONESCU

Psiholog Centrul de Detenție Craiova

Justificare

Concepția filosofilor greci și latini că omul este „singurul animal care râde” își are originea în opinia lui Aristotel că râsul îl deosebește pe om de animal; în partea pierdută a Poeticii, e de presupus că, polemizând cu Platon, el investea râsul și, în general, comicul, cu aceeași virtute cathartică pe care o atribuisese în prima parte tragicului. Potrivit lui Henri Bergson, *omul nu este doar un animal care știe să râdă, ci și unul care provoacă râsul*³.

Conceptul „**CATCH A SMILE DAY**” pornește de la ideea ca sunt prea puțini oameni care mai zâmbesc și mai degrabă sunt încrâncenați în propria lor viață, pierduți cumva în griji și limitări.

Ideea de a avea o astfel de zi îi aparține artistului american Harvey Ball care a creat „smiley face”, și care, în 1999, a decretat ca **prima zi de vineri din octombrie** să devină **Ziua Mondială a Zâmbetului și a faptelor bune**. Râsul este cea mai puternică emoție pe care o pot simți oamenii, căci deține proprietăți vindecătoare în esență. Râsul este remediul perfect și deține toate ingredientele necesare unei vieți sănătoase. Râsul poate schimba starea de spirit a oricui.

Bazându-se pe cele menționate mai sus, Yoga Râsului a fost introdusă în întreaga lume, iar din ce în ce mai mulți oamenii beneficiază de pe urma acestei terapii.

Yoga râsului a arătat o creștere exponențială și a devenit populară pe plan mondial. A rezultat în 6000 de cluburi de râs (Laughter Clubs) în întreaga lume, pe toate cele 7 continente. Popularitatea terapiei de râs a condus la introducerea Zilei Mondiale a Râsului.

Socializarea și competitivitatea prin activități interactive, intelectual și emoțional stimulative, asigură o fluidizare a stării intrinsece. Cel mai bun medicament, râsul, are puterea de a schimba lucrurile, situațiile, relațiile, chiar și oamenii.

---

³ Bergson H. (1992). *Teoria râsului*, trad. de Silviu Lupașcu după *Le rire. Essai sur la signification du comique*, Iași.

Zâmbetul este molipsitor și unește oamenii, înseamnă apreciere, bucurie sau mulțumire și pentru că dă o stare de bine, ne prelungește viața.

Și nu e greu să zâmbim! Pentru a procesa o clipă de fericire, creierului nostru îi trebuie doar o sutime de secundă. Zâmbetul însuflețește, îndulcește, luminează, consimte, nu costă nimic, este și plată și răsplată, îți schimbă înfățișarea.

Zâmbetul în sine ne face să ne simțim fericiți și să zâmbim, dacă surâsul nostru e sincer, arată plăcere și bună-dispoziție și nu e din ironie, ură sau chiar frică. Aparține limbajului universal și asemenea plânsului, zâmbetul nu se învață. Deși se spune că zâmbetul este o expresie specific omenească, totuși și animalele zâmbesc.

Surâsul este o reacție normală care nu depinde de vârstă sau cultură, copiii zâmbesc chiar înainte de a se naște. „*Dacă vezi pe cineva care nu zâmbește, dă-i zâmbetul tău!*”.

Acest concept încurajează minorii și tinerii să vadă latura optimistă și amuzantă a vieții lor. În schimbul zâmbetelor oferite, aceștia vor primi complimente, baloane, mesaje amuzante, prăjiturile, acadele și premii valoroase sentimentale pentru campionii competițiilor inițiate.

Scop

Conservarea și stimularea stării de bine mentale, a creativității, a lucrului în echipă, dezvoltarea motivației individuale, precum și a abilităților prosoziale ale persoanelor internate.

Obiective operaționale

- să-și dezvolte deprinderile de lucru în echipă;
- să-și exerseze abilitățile de relaționare;
- să-și dezvolte abilitățile de comunicare asertivă.

Desfășurarea activităților

Ședința	Activitatea	Metodologia de realizare
1.	Prezentarea activității și a conținuturilor. Reguli de grup.	Conținut informațional
2.	Activitate dirijată – Cum ne schimbă un zâmbet? Cum am fost înainte de acest exercițiu? Cum ne simțim după?	Dialog dirijat
3.	Activitate dirijată- jocul Bingo!	Fișa 1. Joc tematic
4.	Evaluarea și încheierea activității	Fișa 2

Resursele implicate

Resursele umane

- Coordonator – psihologul/asistentul social (pot fi implicați și voluntari din comunitate);
- Grup selectat de 10-12 minori și tineri internați, pe baza disponibilității de ocupare utilă a timpului liber și a nevoii de îmbunătățire a statusului psihosomatic.

Resursele materiale

- Fișe de lucru, material PowerPoint/video-proiector.

Modalitate de evaluare și condițiile de creditare

Evaluarea participanților se va realiza prin observarea participării și a implicării în cadrul activității desfășurate.

Coordonatorul proiectului va redacta un raport succint de evaluare finală care va include modul de îndeplinire a obiectivelor, numărul participanților la activitate, concluziile evaluării activității, impactul asupra participanților.

Creditarea activității se realizează în condițiile prevederilor Deciziei directorului general al ANP nr. 443/2016 (vezi Anexa).

ANEXE

Conținut informațional

Totul a început în 1963 când pictorul american **Harvey Ball** a fost angajat de o companie de asigurări pentru a crea o față zâmbitoare care să ridice moralul angajaților.

Ball a creat celebrul **Smiley face**, o față galbenă rotundă cu doi ochi și un zâmbet larg, în doar 10 minute și a fost plătit pentru desenul său cu 45 de dolari. Ball afirma că niciodată în istoria omenirii și a artei nu a fost creat nimic mai simplu, dar pe înțelesul tuturor, care să aducă atâta bucurie, fericire și plăcere.

Simbolul său a fost imprimat pe mai mult de jumătate de milion de butoni și a devenit rapid cunoscut în toată lumea.

Smiley face a intrat în cultura populară ca simbol al bunăvoinței și al veseliei, imaginea fiind folosită pentru a exterioriza emoțiile pozitive, în special în mesajele transmise prin poșta electronică.

Treptat însă simbolul zâmbitor a fost ultra comercializat și riscă să-și piardă înțelesul original prin constanta sa repetare și multiplicare.

Din această îngrijorare a venit și ideea lui Bell de a se institui o **Zi Mondială a Zâmbetului**, pentru ca noi toți să dedicăm măcar o zi din an zâmbetului și faptelor frumoase, pentru că o față surâzătoare nu are nimic de-a face nici cu politica, nici cu geografia sau religia.

În 1999 Harvey Ball a decretat ca **prima zi de vineri din octombrie să devină Ziua Mondială a Zâmbetului**, pentru că stă în puterea fiecăruia să zâmbească și să facă o faptă bună.

În această zi, oamenii sărbătoresc zâmbetul în mod creativ și distractiv, sunt ajutați cei în nevoie, se organizează evenimente amuzante în spitale sau se încearcă stabilirea de noi recorduri ale fețelor zâmbitoare.

Fișa 1. Joc tematic**Jocul BINGO**

Materiale necesare:

instrument de scris, fișă de joc – coală A4

Cum procedăm:

- fiecare participant primește o fișă de joc, o coală A4, pe care se află 21 de rubrici (sau mai multe, rămâne la alegerea coordonatorului).

Participanții trebuie să se plimbe prin sală și să găsească printre colegi pe aceia care pot să îi completeze câte o rubrică din tabel, în așa fel încât să realizeze linie (pe verticală sau orizontală).

Când un participant a completat toate rubricile de pe foaie, atunci strigă "Linie!" "Bingo!"

A vizitat un stat european	Știe să patineze	E născut în luna octombrie
A citit o carte de plăcere în ultima lună	Vorbește două limbi străine	A fost la cinematograf
Bea zilnic ceai	A fost la școală azi cu temele nefăcute	Nu iubește pisicile
Are o soră și un frate	Cântă la un instrument	A călătorit cu trenul
A văzut un film de groază	Cântă la duș	Nu are internet
Are un animal de companie	Nu mănâncă dulciuri	Iubește anotimpul iarna
Ascultă muzică	Nu are frați	Fumează

Fișa 2

Testele de inteligență pot fi adesea plictisitoare! Nu și acesta, vă garantăm!

Pentru a rezolva testul pe care vi-l propunem, aveți nevoie de logică și atenție. Așadar, să începem testul de inteligență amuzant:

1. Tatăl Mariei are cinci fete: Ana, Irina, Nina și Alina. Cum o cheamă pe a cincea?
2. Un bărbat și fiul său biologic au avut un accident de mașină. Fiul a fost accidentat și a fost dus de urgență la spital. În sala de operații, medicul chirurg a exclamat: „Acesta este fiul meu biologic! „Poate fi adevărat? Cum?
3. Participi la un maraton și îl depășești pe cel de pe poziția a doua. Pe ce loc ai reușit să treci?
4. Ești într-o cameră fără curent electric și ai la dispoziție: o lampă cu petrol, o lampă cu benzină și o lumânare. Ce aprinzi mai întâi?
5. Poți numi 3 zile consecutive fără să folosești cuvintele luni, marți, miercuri, joi, vineri, sâmbătă și duminică?
6. Clara Toe s-a născut pe 27 decembrie. Cu toate acestea, ziua ei de naștere este mereu vara. Cum este posibil acest lucru?
7. În ce an Crăciunul și Anul nou pică în același an?
8. Cum pui o girafă în frigider?
9. Cum pui un elefant în frigider?

Răspunsurile corecte:

1. Maria
2. Medicul chirurg este mama băiatului
3. Pe locul al doilea
4. Chibritul/bricheta
5. Da, astfel: ieri, azi și mâine
6. Locuiește în emisfera sudică
7. În fiecare an
8. Deschizi frigiderul, pui girafa în el și apoi închizi ușa.
9. Deschizi frigiderul, scoți girafa, pui elefantul și apoi închizi ușa

Fantezii de iarnă – atelier de terapie ocupațională

*„Spune-mi și voi uita, arată-mi și poate îmi voi aduce aminte,
implică-mă și voi înțelege!” (Confucius)*

Autor:

Camelia Ionelia ENACHE

Psiholog Centrul de Detenție Brăila-Tichilești

Justificare

Bolnavul trebuie sustras din starea nevrotică sau psihotică, cu ajutorul unor preocupări dirijate, care să determine o descărcare afectivă, resocializarea și dezalienarea sa. În acest caz sunt indicate activitățile ușoare, simple și reconfortante, desfășurate în diverse spații amenajate, cum ar fi: bibliotecă, săli de cinematecă, reuniuni literar-muzicale, terapia prin joc și hobby-terapia, care creează posibilitatea îndeplinirii acestor obiective.

„Omul este o ființă de natură ocupațională - are nevoie fundamentală de ocupație pentru menținerea entității sale fizice și mentale și pentru supraviețuire. Prin toate formele de terapie organizate prin intermediul unor activități diverse, contribuie cu consecvență la dezvoltarea funcțiilor și proceselor psihice ale fiecărei ființe umane, cât și la cultivarea trăsăturilor sale de personalitate, în ansamblul lor. S-a demonstrat de către psihologi că temperamentul și caracterul pot fi educate cel mai bine prin intermediul activității organizate pe grupuri de persoane internate care execută o măsură educativă privativă de libertate, iar aptitudinile și talentul pot fi puse în evidență numai prin intermediul analizei produselor acestora, rezultate în urma activității desfășurate. De aici decurge importanța deosebită pe care, în prezent, o au activitățile de terapie ocupațională” (Popovici, 2005)⁴.

Deficiența de intelect reprezintă o insuficiență globală, ce vizează întreaga personalitate, structură, organizare, dezvoltare intelectuală, afectivă, psihomotrică, comportamental-adaptativă, de natură ereditară sau dobândită în urma unei leziuni organice sau funcționale a sistemului nervos central, care se manifestă încă din primii ani de viață, în grade diferite de gravitate, în raport cu nivelul mediu al populației cu

---

⁴ Popovici D. (2005). *Terapie ocupațională pentru persoane cu deficiențe*, Constanța: Editura Muntenia.

urmări directe în ceea ce privește adaptarea socio-profesională, gradul de competență și autonomie personală și socială⁵.

Retardarea mentală este cea care susține performanța, constant scăzută, la toate tipurile de activități intelectuale, incluzând învățarea, memorarea de scurtă durată, folosirea conceptelor și rezolvarea problemelor. Spre deosebire de copilul tipic, la copilul cu deficiențe, problemele comune de comportament ale copilăriei apar odată cu înaintarea în vârstă și durează mai mult timp. Retardarea mentală este o tulburare caracterizată printr-o funcționare intelectuală sub medie și prin afectarea capacităților adaptative în plan conceptual, practic și social, înainte de vârsta de 18 ani, cu caracter permanent, care apare datorită acțiunii unui complex de factori etiopatogenetici, în perioada timpurie a dezvoltării ontogenetice a individului. Prevalența tulburării este de 1-3%, mai ridicată în jurul vârstei de 9-10 ani (cerințe intelectuale crescute la această vârstă, în discordanță cu posibilitățile de răspuns ale persoanei). Sexul masculin e mai afectat (raport de 1,5/1). Factorii de risc sunt de natură ambientală (psihosociali și culturali) și individuală (genetici, metabolici sau dobândiți pre, peri și postnatal). Astfel, retardarea mentală poate fi ușoară, moderată, severă și profundă. Această clasificare ia în considerare nivelul intelectual și este însoțită de o serie de caracteristici și performanțe anticipate specifice fiecărui nivel de disfuncție. 85% dintre persoanele diagnosticate cu retard mental suferă de o formă ușoară. Retardarea mentală profundă sau severă se datorează unui proces patologic cerebral, în timp ce formele mai ușoare, unor factori cultural-familiali, zestre ereditare deficitare, nivelului cultural scăzut, carențelor nutriționale.. Întreaga lor dezvoltare prezintă un decalaj față de cea a celorlalți copii de vârsta lor, manifestată în domeniul:

- limbajului – printr-o ușoară întârziere în achiziția acestuia, vocabular sărac, utilizarea de propoziții simple;
- gândirii – prin predominarea gândirii concrete;
- motricității – întârziere în apariția mersului, lipsa unor etape anterioare mersului;
- coordonare deficitară;
- jocului – nivelul de dezvoltare al jocului este corespunzător unui stadiu inferior, sărăcie în ceea ce privește imaginația și formele de joc practicate;
- autonomie și socializare – controlul sfincterian se formează mai târziu, pot apărea unele dificultăți privind îmbrăcatul/ dezbrăcatul, datorită și problemelor

---

⁵ Verza E., Verza. F.E. (1997). *Psihologia vârstelor*, București: Editura Didactică și Pedagogică.

de coordonare, iar din punctul de vedere al socializării pot fi foarte sociabili sau dimpotrivă retrași, închiși ori pot prezenta tulburări comportamentale.

Acest proiect de activitate, de tip atelier de terapie ocupațională, își propune să desfășoare „sub-activități” centrate pe client (minorii din grupul țintă, internați în centrul educativ/centrul de detenție) și care facilitează performanța ocupațională și promovează starea de bine a acestuia (clientul), în relație cu mediul înconjurător, în scopul ameliorării calității vieții. Având în vedere limitările sub aspect cognitiv, afectiv-emoțional, psihomotric, aptitudinal, sub aspectul mediului socio-familial de proveniență al acestor minori internați în centrul educativ/ centrul de detenție, activitățile organizate în cadrul atelierului de terapie ocupațională vor fi adaptate în concordanță cu specificul grupului țintă.

Scop

Stimularea dezvoltării armonioase a personalității minorilor internați în centru (selecționați în grupul țintă), încurajarea afirmării acestora în domeniul terapiei ocupaționale, care să contribuie la îmbunătățirea imaginii de sine, la creșterea încrederii în propria persoană, precum și la dezvoltarea sentimentului utilității.

Obiective operaționale

- să-și însușească corect metode și tehnici de realizare a unor obiecte de tip handmade (felicitări), prin exersarea practico-aplicativă a explicațiilor și demonstrațiilor oferite de specialist;
- să aplice pe durata desfășurării activităților de terapie ocupațională instrucțiunile și regulile de utilizare a instrumentelor de lucru, a materialelor necesare, conform cerințelor SSM;
- să demonstreze că și-au însușit corect metodele și tehnicile de lucru prin realizarea obiectelor handmade planificate a fi realizate (felicitări).

Desfășurarea activităților

Loc de desfășurare: Toate întâlnirile prevăzute în proiectul de activitate semistructurată se vor derula în centrul educativ/centrul de detenție. Proiectul de

activitate de asistență psihologică se va desfășura pe durata unei luni calendaristice, cu o frecvență săptămânală, conform orarului specialistului.

Nr. crt.	Acțiuni	Observații
1.	Redactarea proiectului de activitate.	
2.	Anunțarea proiectului, selecționarea minorilor care să constituie grupul de participanți la atelierul de terapie ocupațională și întocmirea documentelor specifice.	
3.	Avizarea și aprobarea proiectului de activitate psihologică.	
4.	Organizarea întâlnirii inițiale pentru furnizarea informațiilor generale referitoare la scopul, obiectivele, tematica activității, perioadele de desfășurare, modul de desfășurare, locație, regulile de grup etc.	
5.	Organizarea atelierului de terapie ocupațională: <ul style="list-style-type: none"> • Pregătirea spațiului în care va funcționa atelierul: igienizarea sălii, aerisirea sălii, distribuirea responsabilităților; • Achiziționarea de materiale necesare activităților proiectate, stabilirea de comun acord cu participanții a regulilor grupului selectat. 	
6.	Activitățile desfășurate: <ul style="list-style-type: none"> • Confecționarea unor obiecte de tip handmade (felicitări cu tematică de iarnă). Obiectele handmade vor fi realizate din hârtie colorată, carton, materiale textile, hârtie autocolantă. Vor fi efectuate în mai multe operații (confecționarea șablonului, aplicarea șablonului, decuparea acestuia, asamblarea etc.), fiecare minor va realiza o anumită operațiune, în funcție de abilitățile sale. Tehnicile folosite sunt: desenat contur, tăiat contur, îndoituri, lipire, rulare fâșii de hârtie, ștanțare, finisare produs. • Verbalizarea emoțiilor trăite de către participanții din grupul țintă pe toată durata realizării obiectelor handmade. 	Săptămânal, conform orarului specialistului
7.	Valorificarea produselor atelierului: a. Oferirea felicitărilor handmade, familiilor minorilor și tinerilor condamnați în centru cu ocazia vizitelor de sărbători prin intermediul acțiunilor de asistență socială. b. Amenajarea unei mini-expoziții în cadrul atelierului de terapie ocupațională din sala de psihoterapie grup, dar și la avizierul din sala de comisii.	Ocazional conform planificării sector vizită
8.	Evaluarea rezultatelor finale ale participanților și a proiectului de activitate, per ansamblu. Acordarea diplomelor de participare.	
9.	Mediatizarea activității atelierului: Promovarea proiectului de activitate psihologică „Fantezii de iarnă” prin difuzarea acestuia prin studioul TV circuit închis în interiorul centrului, dar și pe site-ul centrului educativ/ centrului de detenție.	Pe parcursul lunii, conform orarului

Resursele implicate

Resursele umane

- Coordonator – psihologul;
- Alți colaboratori de la nivelul centrului: asistentul social, educatorul responsabil de categoria de persoane internate vizată, agentul tehnic al centrului.

- Persoanele internate în centru, aflate în evidența cabinetului medical cu afecțiuni psihiatrice (cu/fără tratament).

Resursele materiale

- Computer cu boxe pentru audiție, CD „Colinde românești,” „Anotimpurile” de Antonio Vivaldi, cu rolul de a crea un mediu favorabil derulării activității.
- Coli carton A4 colorate, foarfece, pastă lipit, glitter color, carioca, hârtie colorată A4, etichete, ștanțe, coli albe, hârtie autocolantă diverse culori, materiale textile.
- Diplome de participare la activitate.

Modalitatea de evaluare și condițiile de creditare

Evaluarea proiectului de activitate se va asigura prin întocmirea raportului de evaluare. Evaluarea grupului țintă se va realiza în mod individual, raportat la fiecare participant. În același context, vor fi acordate participanților Diplome de participare la activitate.

Creditarea activității se realizează în condițiile prevederilor Deciziei directorului general al ANP nr. 443/2016 (vezi Anexa).

ANEXĂ

Diplomă participare

Emoții Pascale

„Să lăsăm Învierea să ne ridice deasupra singurătății, slăbiciunii și disperării către putere, frumusețe și fericire.” (Floyd W. Tomkins)

Autor:

Alina Gabriela STĂNESCU

Psiholog Centrul de Detenție Brăila-Tichilești

Justificare

Considerată cea mai sfântă și mai îmbucurătoare sărbătoare creștină de peste an, Paștele este celebrarea lui Iisus Hristos, întemeietorul religiei creștine. În egală măsură, Paștele este asociat cu primăvara, anotimpul reînvierii, este timpul în care ne dorim să devenim mai buni, mai aproape de Dumnezeu și de semenii noștri. Este sărbătoarea întregii familii, a părinților și copiilor deopotrivă.

Învierea Domnului este cea mai mare sărbătoare a creștinătății, un eveniment copleșitor pentru orice om, un mister care s-a petrecut acum două mii de ani, dar care continuă să fascineze generație după generație, de la un secol la altul. Întruparea și Învierea Fiului lui Dumnezeu sunt fundamentale pentru viața oricărui om, deoarece reprezintă începutul și temeiul mântuirii noastre, prin care a fost distrusă moartea.

Avem datoria să ducem mai departe tradiția creștină pe care am primit-o de la moșii și strămoșii noștri. În interiorul acestei tradiții găsim prilej de bucurie și amintiri frumoase. Tradiția creștină pune ordine în viața noastră prin post, prin sărbători, prin relațiile dintre oameni și legăturile de familie. Sfintele sărbători ale Învierii Domnului să fie prilej de bucurie pentru noi, să uităm de necazurile vieții, să trăim în lumină din Lumină și să nu-L uităm pe Dumnezeu!

Pentru a veni în întâmpinarea acestui eveniment religios, de o semnificație și importanță deosebită în rândul creștinilor, la nivelul centrului educativ/ centrului de detenție se va organiza și desfășura activitatea psihologică semistructurată „Emoții Pascale”, activitate de tip atelier de dezvoltare personală/terapie ocupațională, care implică, sensibilizează și responsabilizează persoanele internate, prin valorificarea abilităților, aptitudinilor și intereselor acestora.

Scop

Dezvoltarea autocunoașterii și autoanalizei, cultivarea atitudinilor pozitive, prin crearea unei atmosfere de celebrare a sărbătorilor Pascale și valorificarea potențialului creativ al participanților.

Obiective operaționale

- să descopere modalități de exprimare, care să permită eliberarea tensiunilor și îmbunătățirea statusului emoțional-afectiv;
- să-și întărească încrederea în forțele proprii prin identificarea, exersarea și valorificarea abilităților artistice;
- să-și dezvolte potențialul de autocunoaștere și autoanaliză prin împărtășirea, în relațiile cu cei din jur, a unor stări afective pozitive, experiențiate în contextul confecționării obiectelor handmade;
- să aplice, pe durata desfășurării activităților, instrucțiunile și regulile de utilizare a instrumentelor de lucru, a materialelor necesare, conform cerințelor SSM;
- să realizeze produse finite – obiecte (coșulețe cu tematică pascală) handmade, cu sensibilitate și creativitate.

Desfășurarea activităților

Nr. crt.	Acțiuni	Observații
1.	Redactarea proiectului de activitate.	
2.	Anunțarea proiectului de activitate, selectarea grupului de participanți, după convorbiri individuale cu aceștia.	
3.	Avizarea și aprobarea proiectului de activitate.	
4.	Organizarea întâlnirii inițiale pentru furnizarea informațiilor generale referitoare la scopul, obiectivele, tematica activității, perioadele de desfășurare, modul de desfășurare, locație, regulile de grup etc..	
5.	Organizarea atelierului de dezvoltare personală/terapie ocupațională: <ul style="list-style-type: none"> - Pregătirea spațiului de lucru în care va funcționa atelierul; - Aranjarea mobilierului; - Pregătirea unui ambient favorabil terapiei ocupaționale (muzică ambientală cu conținut clasic); - Distribuirea responsabilităților la nivelul grupului de participanți (responsabil cu distribuirea foarfecelor, cu materialele mărunte etc.); - Achiziționarea/distribuirea materialelor necesare confecționării obiectelor de tip handmade, regulile grupului, normele SSM. 	La fiecare întâlnire de lucru

Nr. crt.	Acțiuni	Observații
6.	<p>Activitățile desfășurate (conform orarului specialistului)</p> <p>Confecționarea unor obiecte de tip handmade (coșulețe cu semnificație pascală). Obiectele handmade vor fi realizate din hârtie, carton, hârtie gofrată, materiale textile imprimate. Vor fi efectuate în mai multe operații (prezentarea unor modele, alegerea modelului în funcție de preferințe, confecționarea modelului, aplicarea pașilor de elaborare a elementelor componente din coșuleț); fiecare participant la activitate va realiza o anumită operație în funcție de abilitățile sale, contribuind la asamblarea elementelor componente pentru obținerea produsului finit/final. Tehnicile și metodele de lucru folosite sunt: explicația, demonstrația, exercițiul, problematizarea, încurajarea și susținerea morală, desenat contur, ștanțat elemente mărunte, îndoituri, lipire, asamblare elemente componente, finisare produs.</p>	Conform orarului specialistului
7.	<p>Valorificarea produselor atelierului și exprimarea trăirilor sufletești care au însoțit realizarea produsului finit.</p> <p>Finalizarea produselor handmade; câteva exponate vor fi pregătite spre a fi vizualizate în cadrul expoziției organizate ulterior.</p> <p>Posibilitatea oferirii acestora către familiile persoanelor internate în centru, cu ocazia vizitelor de sărbători, prin intermediul acțiunilor de asistență socială.</p>	Ocazional conform planificării la sectorul Vizită al centrului
8.	<p>Evaluarea rezultatelor finale ale participanților și a proiectul de activitate, per ansamblu. Acordarea diplomelor de participare.</p> <p>Fotografierea obiectelor realizate.</p> <p>Amenajarea expoziției „Învierea lui Iisus Hristos, nădejdea Învierii noastre” pe plan intern.</p>	La început de activitate, pe parcurs, la final

Resursele implicate

Resursele umane

- Personalul de reintegrare socială desemnat pentru implementarea activităților din proiect: psiholog coordonator, asistent social, preot capelan, educator responsabil categorie persoane internate, personal desemnat din sectorul operativ, după caz;
- Persoanele internate în centru.

Resursele materiale

- Computer, boxe, CD, fond muzical ambiental în sala aferentă atelierului de lucru (dezvoltare personală/terapie ocupațională), coli carton A4 colorate, pahare plastic și carton (250ml), foarfece, pastă lipit, glitter color, carioca, ștanțe, coli albe, hârtie autocolantă diverse culori, materiale textile, etichete, pixuri, creioane, markere, flipchart, materiale audio-video, tempera, pânză, bloc/foi desen, ouă colorate din material plastic, bețișoare bambus frigărui, materiale textile etc.

Modalitatea de evaluare și condițiile de creditare

Realizarea raportului de evaluare a activității la finalul desfășurării acesteia.

Evaluarea participanților la activitatea psihologică semistructurată va consta în analiza produselor finite (coșulețe), contribuția fiecărei persoane internate, raportat la responsabilitățile stabilite în cadrul grupului, evoluția și implicarea acestora. Accentul va fi pe verbalizarea emoțiilor, amintirilor, dar și pe motivația de participare a persoanelor internate și gradul de îndeplinire a obiectivelor propuse.

Creditarea activității se realizează în condițiile prevederilor Deciziei directorului general al ANP nr. 443/2016 (vezi Anexa).

ANEXĂ

Diplomă participare

DIPLOMĂ DE PARTICIPARE

Se acordă această diplomă persoanei
internate .....
pentru implicarea și efortul susținut, în
realizarea obiectelor de tip handmade din
cadrul atelierului de terapie ocupațională
„EMOȚII PASCALE”

Data.....

Psiholog coordonator

.....

Cum rezolv un conflict!? Fii inteligent, nu violent!

„Lumea nu se va sfârși din cauza celor care fac rău, ci din cauza celor care se uită la ei și nu fac nimic” (Albert Einstein)

Autor:

Camelia Ionelia ENACHE

Psiholog Centrul de Detenție Brăila-Tichilești

Justificare

Violența este asociată, în general, cu zonele urbane dificile, cu periferiile, acolo unde sărăcia este, de multe ori, la ea acasă. De aceea, atunci când se vorbește despre violență în rândul copiilor, minorilor, tinerilor și chiar adulților, se consideră drept surse defavorizante anumiți factori exteriori (mediul familial, mediul social) și unii factori ce țin de individ, de personalitatea lui.

Mediul familial poate constitui una dintre sursele agresivității minorilor, tinerilor. Mulți dintre copiii care prezintă un profil agresiv provin din familii dezorganizate; ei au experiența divorțului părinților și trăiesc în familii monoparentale. Echilibrul familial este perturbat și de criza locurilor de muncă, de șomajul care-i afectează pe foarte mulți părinți. Părinții sunt confrunțați cu numeroase dificultăți materiale, dar și psihologice, pentru că au sentimentul devalorizării, al eșecului. În aceste condiții, ei nu mai sunt sau sunt puțin disponibili pentru proprii copii. Pe acest fundal apar probleme familiale foarte grave, care-i afectează profund pe copii: violența intrafamilială, consumul de alcool, abuzarea copiilor, neglijența, la care se adaugă și importante carențe educaționale – lipsa de dialog, de afecțiune, inconstanța în cerințele formulate față de copil, utilizarea mijloacelor violente de sancționare a copilului.

Mediul social conține numeroase surse de influență de natură să stimuleze să inducă sau să întrețină violența verbală, fizică: situația economică, mecanismele de control social slabe, inegalitățile sociale, criza valorilor morale, mass-media, unele disfuncționalități la nivelul factorilor responsabili cu educația tinerilor, lipsa de cooperare a instituțiilor implicate în educație. Conjunctura economică și socială provoacă anumite confuzii în rândul minorilor, tinerilor care pot începe să se îndoiască de eficacitatea școlii, de utilitatea științei. Și aceasta cu atât mai mult cu cât ei constată că școala nu le asigură inserția profesională. Un mediu social în criză (criza locurilor de muncă, criza familiei, criza valorilor) afectează profund dezvoltarea personalității copilului.

Trăsăturile de personalitate ale elevului sunt și ele într-o strânsă corelație cu comportamentele violente. Adolescența este o perioadă de transformări profunde pe plan fizic, psihic și social. Schimbările fizice care încep la pubertate sunt adesea „brutale” și adolescenții le trăiesc ca pe o veritabilă metamorfoză. O caracteristică importantă este relația pe care adolescentul o stabilește cu propriul corp. Corpul este suportul privilegiat al exprimării personalității și, în aceste condiții, asistăm la excese în privința vestimentației, coafurii, machiajului. Look-ul este când o modalitate de afirmare, de impunere a personalității, când o carapace sub care se ascund multe neliniști și temeri. Adeseori, el oscilează între sentimentul de putere, de forță și sentimentul de îndoială, de descurajare, stimă de sine scăzută. Pentru a se apăra de aceste emoții, adolescenții dezvoltă reacții de provocare, de agresivitate, de opoziție față de părinți și profesori.

În această perioadă atât de dificilă, dialogul părinți-copii și profesori-elevi este absolut necesar. Adolescentul dorește să fie înțeles, are nevoie de dragoste, de securitate afectivă, dar el nu recunoaște și nu exprimă aceste nevoi. Se poate spune că violența are și un punct de plecare inclusiv la nivelul școlii: în primul rând de la un deficit de comunicare. Fenomenul „violentei școlare” este extrem de complex, iar la originea lui se află o multitudine de factori. Școala însăși poate reprezenta o „sursă” a unor forme de violență și acest lucru trebuie luat în considerație în conceperea diferitelor programe de prevenire a acestora. Școala este un loc unde elevii se instruiesc, învață, dar este și un loc unde se stabilesc relații, se promovează modele, valori, se creează condiții pentru dezvoltarea cognitivă, afectivă și morală a copilului. Clasa școlară constituie un grup al cărui membri depind unii de alții, fiind supuși unei mișcări de influențare reciprocă ce determină echilibrul funcțional al câmpului educațional. Fiecare grup cere de la membrii săi diferite forme de comportament. Comportamentele violente ale elevului își pot avea originea și într-un management defectuos al clasei școlare, mai exact într-o lipsă de adaptare a practicilor educaționale la o populație școlară considerabil schimbată. Comportamentul uman este rezultatul unor nevoi, dorințe, convingeri. Comportamentul se referă la acțiunile pe care le realizează un organism sau sistem, de obicei, în raport cu mediul său. Este orice tip de activitate manifestă a unui organism ca răspuns la diverși stimuli, fie ei de natură exterioară sau interioară. Comportamentul apare într-un anumit context, într-o anumită situație, poate fi declanșat de un anumit eveniment. Antecedentele sunt reprezentate de acei stimuli care activează un anumit tip de comportament. Analiza situației în care apare respectivul comportament ne facilitează rezolvarea problemei. Sunt cazuri când comportamentul în privința căruia vrem să inducem o schimbare apare într-o anumită situație X și nu apare în situația Y. Acest lucru presupune că există anumiți factori care declanșează și controlează apariția comportamentului în situația dată. Acești factori trebuie depistați și analizați cu mare atenție. Cauze multiple

(neglijarea copiilor, lipsa de informație, agresiunea mijloacelor mass-media, plecarea părinților la muncă în străinătate etc.) conduc la modificarea comportamentului minorilor, adolescenților, tinerilor și nu numai, dar și la creșterea cazurilor de violență în mediul în mediul acestora. Complexitatea fenomenului „*comportament agresiv, violent*” ne determină să vorbim nu doar despre violența în familie, în școală, ci și despre violență în general, dat fiind că între acestea există o legătură de determinare. Pe de o parte, de cele mai multe ori, minorul ia primul contact cu violența în cadrul familiei sale, extinzând apoi comportamentele violente asupra altor persoane din mediul extrafamilial. Pe de altă parte, comportamentele violente, învățate în mediul extrafamilial, se răsfrâng asupra membrilor familiei. Când dorim să identificăm cu corectitudine un anumit comportament, trebuie să căutăm dincolo de denumirea sa generală și să îl descompunem în elemente specifice, măsurabile, identificabile, adică să îl operaționalizăm. Comportamentul problematic reprezintă orice tip de manifestare care poate afecta într-un fel sau altul funcționarea optimă a persoanei cu ea însăși sau poate prejudicia interacțiunile cu ceilalți.

Comportamentele problematice afectează relația dintre minor/tânăr cu alții din aceeași categorie de vârstă, dar și cu adultul; acest aspect are impact major asupra conduitei și performanței sale școlare, sociale, aduce mari dezavantaje în relația cu familia și cu ceilalți.

Acest proiect de activitate își propune să desfășoare patru întâlniri de lucru, pe durata unei luni calendaristice, cu accent pe elemente psihopedagogice, axate pe:

- semnificația termenului „*violență*” și derivatelor de la acesta (tipuri, cauze, soluții, alternative etc.);
- reducerea conflictualității, îmbunătățirii nivelului de adaptare socială și profesională;
- modificarea deprinderilor de rezolvare de probleme, în vederea prevenirii și diminuării prejudiciilor asociate comportamentului agresiv.

Scop

Cultivarea unui comportament pozitiv, nonviolent, în rândul persoanelor internate în centrul educativ/ centrul de detenție, prin promovarea practicilor de prevenire a violenței și rezolvare pașnică a conflictelor, precum și formarea de aptitudini și atitudini morale, în spiritul prevenirii și înlăturării violenței în grup.

Obiective operaționale

- să stabilească reguli specifice grupului de participanți, în vederea aplicării acestora pe durata derulării activităților preconizate;

- să definească „violența” în baza propriei experiențe, dar și a altor contexte în care au observat manifestări comportamentale agresive;
- să formuleze alternative de rezolvare a situațiilor ce au implicat agresivitate, violență, utilizând informațiile dobândite în cadrul sesiunilor de lucru privind adoptarea alternativelor nonagresive;
- să identifice necesitatea schimbării comportamentale, din perspectiva manifestărilor agresive, violente;
- să exerseze, prin intermediul activităților prevăzute, modalități de exprimare comportamentală nonagresivă, pentru a facilita și îmbunătăți calitatea relațiilor minor-minor, minor-adult.

Desfășurarea activităților

Loc de desfășurare: Toate întâlnirile prevăzute în proiectul de activitate semistructurată se vor derula în centrul educativ/de detenție, pe durata unei luni calendaristice.

Nr. crt.	Acțiuni	Observații
1.	Documentarea și redactarea proiectului de activitate.	
2.	Anunțarea proiectului, selectarea camerelor participante la activitatea de asistență psihologică și întocmirea documentelor specifice.	
3.	Avizarea și aprobarea proiectului.	
4.	Organizarea întâlnirii inițiale pentru furnizarea informațiilor generale referitoare la scopul, obiectivele, tematica activității, perioadele de desfășurare, modul de desfășurare, stabilirea regulilor grupului. Fișe de lucru conform temei, exerciții de autocunoaștere (exprimarea propriilor opinii, experiențe personale de viață legate de situațiile conflictuale, comportamentele agresive/deviante manifestate precum și urmările acestora asupra propriei persoane, asupra altor persoane, cauzele care au generat manifestarea acestor comportamente).	
5.	Vizionare de materiale audio-video pe tematica propusă. Maniere de comportament (pasiv, agresiv, asertiv) - prezentare și dezbatere conținut informațional. Elaborarea hărții mentale pe tema violenței; elaborarea de afișe cu mesaje și imagini împotriva violenței. Prezentarea de exerciții de relaxare, în cazul emoțiilor de furie și sugestii de întărire a Eu-lui. Activitate aplicativă „Semaforul conflictelor”.	
6.	Chestionar de evaluare finală. Exerciții de relaxare și sugestii de întărire a Eu-lui.	
7.	Evaluarea rezultatelor finale ale participanților, precum și a proiectului de activitate, per ansamblu.	

Resursele implicate

Resursele umane

- Coordonator – psihologul;
- Colaboratori: educatori responsabili, profesori diriginți din cadrul școlii ce funcționează în centru;
- Persoanele internate în centrul educativ/ centrul de detenție, cu conduită agresivă, selecționate de specialist, pe baza unor criterii stabilite.

Resursele materiale

- Computer (realizarea conținutului informațional –prezentare de materiale audio-video cu conținut adecvat temei abordate;
- Fișe de lucru la alegerea specialistului. Ex: „cine sunt eu”/„povestea mea”/„cum mă simt astăzi”/„ce am învățat astăzi..?”/„harta mentală”, fișa de evaluare finală (chestionar);
- Instrumente de scris (pixuri, carioca, creioane negre, creioane colorate etc.), coli A4 autocolante colorate, coli A4 albe, hârtie flipchart, panou flipchart, markere colorate, foarfecă.

Modalități de evaluare și condițiile de creditare

Evaluarea proiectului de activitate se va realiza prin intermediul elaborării raportului de analiză a modului de desfășurare a activităților/întâlnirilor derulate.

Evaluarea grupului țintă – realizarea evaluării pentru fiecare participant la activitate, pe baza criteriilor:

- a. participare la activitate în procent $\geq 75\%$ din totalul întâlnirilor prevăzute;
- b. implicare activ-participativă în cadrul fiecărei întâlniri de lucru;
- c. completarea corectă, integrală a chestionarului de evaluare de tip rebus și recunoașterea corectă a verticalei $A - B = \text{FĂRĂ VIOLENȚĂ}$ – calificativ FOARTE BINE (se creditează);
- d. rezolvarea/completarea parțial-corectă a chestionarului de evaluare de tip rebus (minim 9 itemi), cu sesizarea corectă a verticalei $A - B = \text{FĂRĂ VIOLENȚĂ}$ – calificativ BINE (se creditează);
- e. rezolvarea/completarea parțială corectă a unui număr ≤ 8 itemi din fișa de evaluare finală (procent $< 75\%$) – calificativ SUFICIENT (nu se creditează);
- f. pentru feedback-ul specialistului, se poate finaliza activitatea cu exercițiul flipchart „Zidul vorbitor”.

Creditarea activității se realizează în condițiile prevederilor Deciziei directorului general al ANP nr. 443/2016 (vezi Anexa).

ANEXE

Fișa 1

CINE SUNT EU?

Dacă aș fi animal aș fi...

Dacă aș fi culoare aș fi...

Dacă aș fi pasare aș fi....

Dacă aș fi floare aș fi...

Dacă aș fi jucarie aș fi...

Dacă aș fi instrument muzical aș fi...

Fișa 2

Cum mă simt azi?

ASOCIAZĂ EMOȚIA CU CUVÂNTUL CORESPUNZĂTOR :

AMEȚIT

BUCUROS

SUPĂRAT

Fișa de evaluare finală

Chestionar de tip rebus

Numele și prenumele participantului.....

Data: .....

1. Emoție care apare la vederea agresorului .....(frica)
2. Cel mai important aspect pentru orice ființă este..... (viața)
3. Când mi se spune ceva deranjant atunci.....(reacționez)
4. În rândul persoanelor private de libertate, predomină comportamentul ..... (agresiv)
5. Agresiune, abuz sexual..... (viol)
6. Organ al corpului care te menține în viață.....(inima)
7. Ființa umană sau ..... (om)
8. Agresiune fizică ..... (lovire)
9. Bucuria, tristețea, furia sunt..... (emoții)
10. Este un..... agresiv, pasiv, asertiv (comportament)
11. Groază, spaima, frică provocate intenționat prin amenințări sau alte mijloace de intimidare ..... (teroare)
12. Violență asupra oricărui membru din familie, în familie, mai ales asupra femeii (domestica)
13. Pe verticala A-B veți obține un mesaj împotriva violenței, din două cuvinte. (Fără violență!)

Total itemi: 13, din care corect rezolvați..... procent .....%..

Calificativ obținut la rezolvarea fișei de evaluare finală.....

Exercițiul „Zidul vorbitor”

Pe o coală flipchart, poziționată landscape, specialistul schițează un zid cu 4 coloane, denumite astfel:

Ce mi-a plăcut	Ce nu mi-a plăcut	Ce aș vrea să mai aflu în viitor	Un mesaj pentru coordonator

Coordonatorul va sumariza informațiile completate de participanți.

Comportamentul meu, încotro...?!

„Lumea nu se va sfârși din cauza celor care fac rău, ci din cauza celor care se uită la ei și nu fac nimic” (Albert Einstein)

Autor:

Camelia Ionelia ENACHE

Psiholog Centrul de Detenție Brăila-Tichilești

Justificare

Comportamentul uman este rezultatul unor nevoi, dorințe, convingeri. Acesta se referă la acțiunile pe care le realizează un organism sau sistem, de obicei, în raport cu mediul său, ca răspuns la diverși stimuli, fie ei de natură exterioară sau interioară. Comportamentul apare într-un anumit context, într-o anumită situație, poate fi declanșat de un anumit eveniment. Antecedentele sunt reprezentate de acei stimuli care activează un anumit tip de comportament. Analiza situației în care apare respectivul comportament facilitează rezolvarea problemei. Acest fapt presupune că există anumiți factori care declanșează și controlează apariția comportamentului în situația dată. Acești factori trebuie depistați și analizați cu mare atenție. Cauze multiple (neglijarea copiilor, lipsa de informație, agresiunea mijloacelor mass-media, plecarea părinților la muncă în străinătate) conduc la modificarea comportamentului minorilor, adolescenților, tinerilor și nu numai, dar și la creșterea cazurilor de agresivitate. Complexitatea fenomenului „*comportament agresiv, violent*” ne determină să vorbim nu doar despre violența în familie, în școală, ci și despre violență, în general, dat fiind că între acestea există o legătură. Pe de o parte, de cele mai multe ori, minorul ia primul contact cu violența în cadrul familiei sale, extinzând, ulterior comportamentele violente asupra altor persoane din mediul extrafamilial. Pe de altă parte, comportamentele violente învățate în mediul extrafamilial se răsfrâng asupra membrilor familiei. Comportamentul problematic reprezintă orice tip de manifestare care poate afecta, într-un fel sau altul, funcționarea optimă a persoanei, raportat la ea însăși, sau poate prejudicia interacțiunile cu ceilalți.

Comportamentele problematice afectează relația dintre minor/tânăr cu alții din aceeași categorie de vârstă, dar și cu adultul; au impact major asupra conduitei și performanței sale școlare, sociale; aduc dezavantaje, prejudicii în relația cu familia și cu ceilalți.

Foarte importante, în acest context, sunt și:

- Formarea unui stil pozitiv de relaționare interpersonală;
- Identificarea și împărtășirea emoțiilor;
- Reglarea emoțiilor și a comportamentului în situații problemă;
- Consolidarea deprinderilor de comportare civilizată în grup și în afara grupului;
- Formarea de aptitudini și atitudini morale, în spiritul prevenirii și înlăturării agresivității, violenței în grup;
- Identificarea corectă a emoțiilor și asocierea acestora cu diferitele contexte;
- Cultivarea unui comportament model în rândul minorilor, tinerilor, prin promovarea bunelor practici de prevenire a agresivității, violenței;
- Recunoașterea emoțiilor pe baza componentei nonverbale: expresie facială și postură;
- Valorificarea comportamentelor pozitive în relațiile cu semenii;
- Dezvoltarea capacității de relaționare în grup, în situații concrete, în mediul școlar;
- Dezvoltarea capacității de rezolvare pașnică a conflictelor.

Acest proiect de activitate își propune dezvoltarea unor întâlniri de lucru cu minorii și tinerii internați în centre educative/de detenție, cu accent pe elemente psihopedagogice, destinate: reducerii conflictualității, îmbunătățirii nivelului de adaptare socială și profesională, modificării deprinderilor de rezolvare de probleme, în vederea prevenirii și diminuării prejudiciilor asociate comportamentului agresiv.

Scop

Prevenirea și reducerea prejudiciilor asociate comportamentului deviant, agresiv în rândul minorilor și tinerilor aflați în executarea unei măsuri educative a internării în centrul educativ/centrul de detenție, prin derularea de activități destinate reducerii conflictualității.

Obiective operaționale

- să identifice, folosind metoda „autodezvăluirii”, cauzele apariției anumitor comportamente problematice pe care le manifestă și consecințele acestora asupra propriei persoane;
- să definească „conflictul” în baza propriei experiențe comportamentale, dar și a altor contexte în care au observat manifestări comportamentale agresive;
- să identifice necesitatea schimbării comportamentale, din perspectiva manifestărilor agresive, violente;
- să exerseze, prin intermediul activităților prevăzute, modalități de exprimare comportamentală nonagresivă, pentru a facilita și îmbunătăți calitatea relațiilor minor-minor, minor-adult.

Desfășurarea activităților

Loc de desfășurare: centrul educativ/de detenție/după caz, o altă instituție cu care centrul se află în parteneriat.

Nr. crt.	Acțiuni	Observații
1.	Redactarea proiectului de activitate.	
2.	Anunțarea proiectului, selectarea camerelor participante la activitatea de asistență psihologică și întocmirea documentelor specifice.	
3.	Avizarea și aprobarea proiectului.	
4.	Organizarea întâlnirii inițiale pentru furnizarea informațiilor generale referitoare la scopul, obiectivele, tematica activității, perioadele de desfășurare, modul de desfășurare, stabilirea regulilor grupului. Fișe de lucru conform temei, exerciții de încălzire, de autocunoaștere (exprimarea propriilor opinii, experiențe personale de viață legate de situațiile conflictuale, comportamentele agresive/deviante manifestate, precum și urmările acestora asupra propriei persoane, asupra altor persoane, cauzele care au generat manifestarea acestor comportamente).	
5.	Maniere de comportament (pasiv, agresiv, asertiv) - prezentare și dezbateri conținut informațional. Studiu de caz și elaborarea hărții mentale; discutare pe diade. Prezentarea de exerciții de relaxare și sugestii de întărire a Eu-lui. Activitate aplicativă „Semaforul conflictelor”.	
6.	Chestionar de evaluare finală de tip Rebus. Exerciții de relaxare și sugestii de întărire a Eu-lui.	
7.	Evaluarea rezultatelor finale a participanților și a proiectului de activitate, per ansamblu.	

Resursele implicate

Resursele umane

- Coordonator – psihologul;
- Persoanele internate în centrul educativ/de detenție.

Resursele materiale

- Computer (realizarea conținutului informațional – prezentare PowerPoint „Maniere de comportament (pasiv, agresiv, asertiv)”; video-proiector;
- Fișe de lucru la alegerea specialistului (de ex: „Povestea mea”, „Cum mă simt astăzi”, „Automonitorizarea comportamentului”, „Raportul zilnic asupra comportamentului”;
- Fișa de evaluare finală chestionar (de tip rebus);
- Instrumente de scris (pixuri, carioca, creioane negre etc.), coli A4 autocolante colorate, coli A4 albe, hârtie flipchart, panou flipchart, markere colorate, postit-uri, imagini extrase pentru stilurile de comunicare.

Modalități de evaluare și condiții de creditare

Evaluarea proiectului de activitate se va realiza prin intermediul elaborării raportului de analiză a modului de desfășurare a activităților/întâlnirilor derulate.

Evaluarea grupului țintă – realizarea evaluării pentru fiecare participant la activitate, pe baza criteriilor:

- a. participare la activitate în procent $\geq 75\%$ din totalul întâlnirilor prevăzute;
- b. implicare activ-participativă în cadrul fiecărei întâlniri de lucru;
- c. completarea corectă, integrală a chestionarului de evaluare de tip rebus și recunoașterea corectă a verticalei $A - B = \text{COMPORTAMENT}$ – calificativ FOARTE BINE (se creditează);
- d. rezolvarea/completarea parțial-corectă a chestionarului de evaluare de tip rebus (minim 8 itemi), cu sesizarea corectă a verticalei $A - B = \text{COMPORTAMENT}$ – calificativ BINE (se creditează);
- e. rezolvarea/completarea parțială corectă a unui număr ≤ 7 itemi din fișa de evaluare finală (procent $< 75\%$)- calificativ SUFICIENT (nu se creditează).

Creditarea activității se realizează în condițiile prevederilor Deciziei directorului general al ANP nr. 443/2016 (vezi Anexa).

ANEXĂ

Fișă de evaluare finală

Chestionar de tip rebus

Numele și prenumele participantului.....

Data: .....

1. Minor sau.....
2. Semnalizator al conflictelor sau.....
3. Pronume posesiv la persoana I
4. Capacitate, potențial, posibilitate
5. Cooperant, înțelegător
6. Manieră de comportament: pasiv, ..., asertiv
7. Ceartă, dispută
8. A se îmbunătăți sau..... (se referă la un comportament, o stare, o situație)
9. Etic
10. Comportament agresiv ce se poate manifesta la nivel fizic sau psihic
11. Negație
12. La împlinirea vârstei de 21 de ani, devii.....

Pe verticala A-B, obții sinonimul cuvintelor „conduită, purtare”

Total itemi: 12. Corect rezolvați ..... procent .....%..

Calificativ obținut la rezolvarea fișei de evaluare finală .....

Diferiți, dar egali!

*„În practica toleranței,
dușmanul îți este cel mai bun învățător”* (Dalai Lama)

Autor:

*Camelia Ionelia ENACHE
Psiholog Centrul de Detenție Brăila-Tichilești*

Justificare

„Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unele față de altele în spiritul fraternității.” (Declarația universală a drepturilor omului, articolul 1)⁶

Drepturile omului constituie principalele condiții care permit fiecărei persoane să-și dezvolte și să-și folosească cât mai eficient calitățile (e.g. fizice, intelectuale, morale, socio-afective, spirituale). Acestea decurg din aspirația omenirii la o viață în care demnitatea și valoarea fiecărei persoane sunt respectate și protejate.

Discriminarea se referă la comportamentul pe care o persoană, o instituție sau un grup de persoane îl manifestă împotriva membrilor unei clase, categorii. Aceasta poate implica excluderea sau limitarea accesului individului sau, după caz, a membrilor grupului de persoane discriminat de la exercițiul anumitor drepturi și șanse care, altfel, sunt disponibile altor indivizi sau celorlalte grupuri sociale.

Criteriile de discriminare se referă la acele caracteristici specifice ale persoanelor, pe baza cărora se realizează actul de discriminare. Discriminarea poate fi cauzată de factori precum rasă, etnie, naționalitate, clasă socială, religie sau credință, sex, orientare sexuală, vârstă sau stare de sănătate sau de combinații de factori. Cu toate că legislația privind drepturile internaționale ale omului are la bază principiul non-discriminării, aceasta poate, totuși, persista, sub diferite forme, în fiecare țară din lume.

În România, potrivit Legii nr. 324 din 14 iulie 2006 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, prin „discriminare”⁷ se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea

⁶ <http://legislatie.resurse-pentru-democratie.org/legea/declaratia-universala-a-drepturilor-omului.php>

⁷ <http://www.monitoruljuridic.ro/act/lege-nr-324-din-14-iulie-2006>

recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.

Cauzele discriminării sunt stereotipizarea și prejudecățile. Stereotipizarea este o formă de discriminare. Mulți oameni devin țapi ispășitori pentru probleme care nu au fost generate din vina lor sau care nu le pot fi atribuite ca responsabilitate. Spre exemplu, acest fapt este comun atunci când două grupuri etnice defavorizate concură cu alții pentru recompense economice. Acest aspect poate fi evidențiat prin raportare la grupurile care sunt relativ „neputincioase”, pentru că ele constituie o țintă ușoară. Discriminarea implică frecvent proiecție, care este atribuirea înconștientă la alții a propriilor dorințe sau nevoi. Grupurile supuse, cel mai adesea, discriminării și asupra cărora s-au centrat cele mai multe studii sunt: minoritățile etnice, rasiale, religioase, grupurile de imigranți.

Acest proiect de activitate își propune să desfășoare întâlniri de lucru cu persoanele internate în centrul educativ/ centrul de detenție, categoria tineri/majori, cu accent pe elemente psiho-sociale, destinate eliminării prejudecăților și discriminării.

Scop

Prevenirea discriminării sociale și educarea în spiritul respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, al demnității, toleranței și dreptului la opinie.

Obiective operaționale

- să exerseze deprinderea de a relaționa în mod pozitiv cu cei din jur (grupul de lucru), indiferent de rasă, naționalitate, etnie;
- să observe, pe baza materialelor audio-video, atitudinile, comportamentele oamenilor vis-a-vis de principiile moral-civice și drepturile omului;
- să-și dezvolte creativitatea și îndemânarea prin lucrări realizate individual și/sau în grup (e.g. desene, mesaje antidiscriminare);
- să rețină informațiile despre egalitatea de șanse, „discriminarea”/ „antidiscriminarea”, în baza materialelor suport propuse spre dezbateri, pe parcursul întâlnirilor;
- să identifice consecințele/alternativele discriminării, apelând la situații din experiența personală, care au determinat blocaje de comunicare cauzate de diferențele culturale, sociale, economice.

Desfășurarea activităților

Nr. crt.	Acțiuni	Observații
1.	Redactarea proiectului de activitate.	
2.	Anunțarea proiectului, selectarea persoanelor participante la activitatea de asistență psihologică și întocmirea documentelor specifice.	
3.	Avizarea și aprobarea proiectului.	
4.	Organizarea întâlnirii inițiale pentru furnizarea informațiilor generale referitoare la scopul, obiectivele, tematica activității, perioadele de desfășurare, modul de desfășurare, stabilirea regulilor grupului. Fișe de lucru, exerciții de „încălzire”, de autocunoaștere (exprimarea propriilor opinii, experiențe personale de viață legate de situațiile discriminatorii manifestate, precum și urmările acestora asupra propriei persoane, asupra altor persoane).	
5.	Discriminarea etnică (material audio-video) - prezentare și dezbateri conținut informațional. Elaborarea fișei de lucru „Mesajul meu non-discriminare”. Film de scurt metraj „Non-discriminare”- prezentare și discuție pe baza acestuia și alte evenimente contextuale din viața participanților. Activitate aplicativă pe grupe de lucru (G1 și G2) „Afișul - CAMPANIA DE ELIMINARE A DISCRIMINĂRII”.	
6.	Chestionar de evaluare finală de tip Rebus. Exercițiu de feedback „Zidul vorbitor” (Ce mi-a plăcut/Ce nu mi-a plăcut/Ce aș vrea să mai aflu în viitor/Un mesaj pentru coordonator)	
7.	Evaluarea rezultatelor finale ale participanților, precum și a proiectului de activitate, per ansamblu.	

Resursele implicate

Resursele umane

- Coordonator - psihologul;
- Persoanele internate la nivelul centrului, care și-au exprimat dorința de a participa la activități.

Resursele materiale

- Computer (realizarea conținutului informațional – prezentare afiș „Drepturile omului”; materiale audio-video „Discriminarea romilor” și „Non-discriminare”);
- Video-proiector;
- Fișe de lucru „Automonitorizarea comportamentului”/„Raportul zilnic asupra comportamentului”;
- Fișa de evaluare finală: chestionar;
- Instrumente de scris (pixuri, carioca, creioane negre etc.), coli A4 autocolante colorate, coli A4 albe, hârtie flipchart, panou flipchart, markere colorate, creioane colorate, pastă lipit.

Modalitatea de evaluare și condițiile de creditare

Evaluarea proiectului de activitate se va realiza prin intermediul elaborării raportului de analiză a modului de desfășurare a activităților/întâlnirilor derulate.

Evaluarea grupului țintă – realizarea evaluării pentru fiecare participant la activitate, pe baza criteriilor:

- a. participare la activitate în procent $\geq 75\%$ din totalul întâlnirilor prevăzute;
- b. implicare activ-participativă în cadrul fiecărei întâlniri de lucru (răspunsuri pertinente, elaborate, completare de fișe, elaborare de idei etc.);
- c. completarea corectă, integrală a chestionarului de evaluare și a fișelor de lucru pe parcursul întâlnirilor - calificativ FOARTE BINE (se creditează);
- d. rezolvarea/completarea parțial-corectă a chestionarului de evaluare și a fișelor de lucru pe parcursul întâlnirilor (minim 8 itemi) - calificativ BINE (se creditează);
- e. rezolvarea/completarea parțială corectă a unui număr ≤ 3 itemi din fișa de evaluare finală și a fișelor de lucru pe parcursul întâlnirilor (procent $< 75\%$) - calificativ SUFICIENT (nu se creditează).

Creditarea activității se realizează în condițiile prevederilor Deciziei directorului general al ANP nr. 443/2016 (vezi Anexa).

ANEXĂ

Fișă de evaluare finală

1. Discriminarea de referă la.....
.....
2. Tipurile de discriminare sunt ...../...../.....
...../.....
3. Care sunt actele împotriva discriminării?
.....
4. Enumeră cauzele care stau la baza discriminării:
a. ....
b. ....
5. Care crezi că sunt urmările discriminării? (alege o formă de discriminare și prezintă urmările)
.....
.....
6. Scrie un mesaj, un slogan împotriva discriminării rasiale.
.....
.....

7. Desenează un simbol al nediscriminării!

Numele și prenumele participantului.....

Rezultat final evaluare .....

Și ei sunt ca tine!

„Oamenii se urăsc pentru că se tem, se tem pentru că se cunosc și nu se cunosc pentru că nu comunică” (Martin Luther King Jr.)

Autor:

Alina Gabriela STĂNESCU

Psiholog Centrul de Detenție Brăila-Tichilești

Justificare

Discriminarea reprezintă o problemă cu care se confruntă societatea. Raportat la specificul mediului de detenție, diversitatea interetnică a populației carcerale poate genera apariția unor comportamente discriminatorii în rândul persoanelor internate. În cazul minorilor și tinerilor, manifestările dezadaptative pe fondul discriminării pot avea o incidență mai crescută, dată fiind personalitatea în formare, precum și potențialul acestora de a adopta anumite comportamente negative, prin imitare.

Cu toate că persoanele și mediile care promovează discriminarea pot diferi, la baza oricărei forme de discriminare sunt plasate ignoranța și prejudecata. Discriminarea și represiunea constituie un abuz asupra drepturilor omului și, ca atare, sunt necesare sancțiuni pentru cei care le practică.

Manifestările violente, ce pornesc din prejudecăți, pot fi încurajate de lipsa de acțiune a autorităților. Cu titlu de exemplificare, pot fi menționate atacuri rasiste, violența domestică, agresiuni (verbale, fizice) asupra unor persoane din cauza religiei sau orientării lor sexuale.

Există anumiți factori de risc ai apariției manifestărilor discriminatorii:

- nivelul educațional scăzut;
- lipsa unui loc de muncă;
- dificultățile materiale, financiare, veniturile reduse;
- existența unor abuzuri în copilăria agresorului;
- experiența de a fi martor la violență în familia de origine;
- consumul cronic de alcool sau substanțe nocive (droguri);
- „tradiția care favorizează poziția bărbatului”.⁸

---

⁸ Constantin, M. (2005). *Maltratarea copilului între intervenție și cunoaștere*, Iași: Editura Lumen.

Minorii și tinerii din centrele educative și centrele de detenție reprezintă o categorie vulnerabilă, inclusiv din perspectiva unor (posibile) manifestări discriminatorii din partea „colegilor” de detenție. Prin derularea activității semistructurate de asistență psihologică (de tip atelier de autocunoaștere și dezvoltare personală), ca urmare a conștientizării efectelor comportamentelor și atitudinilor discriminatorii, este vizată dezvoltarea toleranței și a abilităților de conviețuire, pe durata măsurii internării.

Scop

Reducerea comportamentelor și manifestărilor discriminatorii în rândul persoanelor internate, care execută o măsură educativă în centrul educativ sau de detenție, prin dezvoltarea abilităților de interrelaționare nediscriminatorie.

Obiective operaționale

- să identifice cauzele ce pot sta la baza manifestărilor discriminatorii;
- să conștientizeze urmările manifestărilor discriminatorii;
- să dezvolte empatie față de persoanele cu dizabilități/risc discriminare;
- să promoveze, în relaționarea inter- și intragrup, respectarea drepturilor omului;
- să-și dezvolte gândirea critică;
- să conștientizeze riscul prejudecăților în evoluția și dezvoltarea personală.

Desfășurarea activităților

Activitatea semistructurată de asistență psihologică „Și ei sunt ca tine”, atelier de autocunoaștere și dezvoltare personală, este o activitate demersurilor strategiei de reducere a comportamentelor agresive, fiind organizată cu ocazia „Ziua mondială a persoanelor cu dizabilități”.

Nr. crt.	Acțiuni	Observații
1.	Informarea persoanelor care execută măsura educativă privativă de libertate cu privire la organizarea activității de tip atelier terapeutic, tema acestuia și perioada de derulare. Afișarea anunțului de organizare a activității, la avizierul secției. Informarea persoanelor internate cu privire la organizarea activității.	
2.	Formarea grupului de participanți. Selectarea participanților la activitate având în vedere interesul manifestat de aceștia cu privire la participare și nevoile identificate.	
3.	Colectarea informațiilor necesare, redactarea și avizarea proiectului de activitate.	
4.	Transmitere de informații: asigurarea accesului la informațiile necesare participării la activitate; familiarizarea cu activitatea, grupul de lucru și stabilirea regulilor de grup.	
5.	Dezbateri pe tema propusă, vizionarea unor materiale audio-video pe tema	

Nr. crt.	Acțiuni	Observații
	discriminării persoanelor cu dizabilități, brainstorming.	
6.	Organizarea unor sesiuni de consolidare a informațiilor transmise în etapa anterioară. Familiarizarea grupului de participanți cu conceptele utilizate - discuție liberă, păreri, opinii.	
7.	Verificarea cunoștințelor acumulate. Evaluarea cunoștințelor acumulate, a opiniilor formate, precum și a nivelului de implicare pe parcursul activității.	
8.	Finalizarea activității: Feedback din partea participanților cu privire la activitatea desfășurată; Aprecieri ale participanților cu privire la activitatea desfășurată prin realizarea fișei de tip feedback: „Gânduri, emoții, impresii...”.	
9.	Evaluarea rezultatelor finale ale participanților, precum și a proiectului de activitate, per ansamblu.	

Resursele implicate

Resursele umane

- Coordonator – psihologul;
- Persoanele internate în centrul educativ/de detenție.

Resursele materiale

- Instrumente de scris;
- Materiale informative;
- Afișe informative;
- Pliante.

Modalități de evaluare și condiții de creditare

Fiecare participant este evaluat individual, utilizând un inventar de comportamente observabile, administrat la finalul activității, pe baza criteriilor:

- a. participare la activitate în procent $\geq 75\%$ din totalul întâlnirilor prevăzute;
- b. implicare activ-participativă în cadrul fiecărei întâlniri de lucru, utilizând informațiile de la întâlnirile anterioare;
- c. îndeplinirea tuturor sarcinilor de lucru existente pe parcursul activității;

La finalul activității va fi întocmit un raport de evaluare finală, conform legislației în vigoare, cu rezultatele fiecărui participant.

Creditarea activității se realizează în condițiile prevederilor Deciziei directorului general al ANP nr. 443/2016 (vezi Anexa).

Ziua Mondială a Diversității Culturale

„Diversitatea este arta de gândi independent împreună.”

(Malcom Forbes)

Autor:

Camelia Ionelia ENACHE

Centrul de Detenție Brăila-Tichilești

Justificare

Educația interculturală vizează comunitățile interculturale și indivizii care fac parte din acestea, care trăiesc în același spațiu și interacționează, între care există cunoaștere reciprocă, schimburi și un anumit dinamism al relațiilor. Prin urmare, pentru o bună conviețuire este absolut necesară implementarea educației interculturale, pentru prevenția comportamentelor inadecvate, conflictelor interetnice, prin promovarea toleranței, a egalității de șanse între membrii aceleiași comunități. Educația pentru diversitatea culturală este necesară, astfel, pentru a contracara atitudini și practici sociale, care pot favoriza, din păcate, excluziune și marginalizare, discriminare și intoleranță.

Când vorbim de respect pentru diversitate ne referim la educarea întregii populații în direcția aprecierii diversității, modificării, în sens dezirabil social, a comportamentului și a atitudinii față de diferite grupuri sau, după caz, față de indivizi pe care i-ar putea discrimina din cauza stereotipurilor și a prejudecăților. La nivelul centrului educativ/ de detenție se află custodiate categorii variate de persoane, care provin, în principal, din jumătatea de est și sud-est a României și care sunt constrânse de situația executării unei măsuri educative a internării să conviețuiască în același spațiu (e.g. camera, holuri, săli de clasă, cabinet). De aici apar o serie de întrebări: *„Putem să renunțăm la prejudecăți? Este sau nu greu să acceptăm pe cel de lângă noi? Putem conviețui fără să marginalizăm?”*

Răspunsurile la aceste întrebări vor putea fi elucidate, prin intermediul atelierului de autocunoaștere și dezvoltare personală, activitate prevăzută în *Calendarul tematic al activităților de educație și asistență psihosocială*, organizată cu prilejul Zilei Mondiale pentru Diversitate Culturală, ce se aniversează în fiecare an, în data de 21 mai.

Scop

Conștientizarea minorilor și tinerilor internați în centrul educativ/centrul de detenție, cu privire la diversitate.

Obiective operaționale

- să-și argumenteze propriile opinii cu privire la tema atelierului;
- să respecte regulile de grup stabilite de comun acord, sub îndrumarea coordonatorului;
- să rețină informații relevante legate de semnificația termenilor „diversitate”, „cultural”, „marginalizare”, „diversitate culturală”;
- să conștientizeze importanța prevenirii unor comportamente dezadaptative;
- să aplice informațiile asimilate pe parcursul întâlnirilor de lucru, în viața de zi cu zi, pentru o mai bună prevenție și îmbunătățire a relaționării cu ceilalți, prin adoptarea unui comportament de acceptare și toleranță;
- să demonstreze că și-au însușit informațiile prezentate în cadrul proiectului de activitate, prin elaborarea unui afiș reprezentativ.

Desfășurarea activităților

Nr. crt.	Acțiuni	Observații
1.	Documentarea și redactarea proiectului de activitate „Eu, tu, noi, voi-diversitatea culturală”.	
2.	Anunțarea proiectului (afișe), selectarea persoanelor participante la activitatea de asistență psihologică și întocmirea documentelor specifice (tabel participanți, tabel prezență).	
3.	Avizarea și aprobarea proiectului (distribuire tabel participanți Mapa secției).	
4.	Organizarea întâlnirii inițiale pentru furnizarea informațiilor generale referitoare la scopul, obiectivele, tematica activității, perioadele de desfășurare, modul de desfășurare, stabilirea regulilor grupului. Discuții conform temei activității: exprimarea propriilor opinii, experiențe personale de viață, legate de contexte privind diversitatea, comportamentele manifestate, precum și urmările acestora asupra propriei persoane, asupra altor persoane, cauzele care au generat manifestarea acestor comportamente. Fișă de lucru „Mesajul informațional transmis de o imagine!” Vizionare material audio-video – „diversitatea culturală”	
5.	Discuții de tip masă rotundă, pe baza materialelor vizionate, cu accent pe emoții și trăiri conexe personajelor din filmele de scurt metraj. Fișă de lucru „Afișul personal” - mesaje pentru diversitatea culturală!	
6.	Recapitularea informațiilor dobândite pe parcursul întâlnirilor din cadrul activității. Chestionar de evaluare finală.	
7.	Evaluarea rezultatelor finale a participanților, precum și a proiectului de activitate, per ansamblu.	

Resursele implicate

Resursele umane

- Coordonator – psihologul;
- Alți specialiști de la nivelul centrului: educator, agent tehnic;
- Persoanele internate în centru, selecționate pentru a participa la activitate.

Resursele materiale

- Computer (realizarea conținutului informațional – prezentare de materiale audio-video cu conținut adecvat temei abordate, material audio-video „Diversitate culturală”;
- Coli flipchart, instrumente de scris (pixuri, cariocă, creioane negre creioane colorate etc.), coli a4 albe, markere colorate pentru realizarea afișului final, foarfece;
- Imagini A 4, A5, sugestive, pe tema activității.

Modalitatea de evaluare și condiții de creditare

Evaluarea proiectului de activitate se va realiza prin intermediul elaborării raportului de analiză a modului de desfășurare a activităților/întâlnirilor derulate.

Evaluarea grupului țintă se va face pentru fiecare participant la activitate, pe baza criteriilor:

- a. prezență la activitate în procent $\geq 75\%$ din totalul întâlnirilor prevăzute;
- b. implicare activ-participativă în cadrul fiecărei întâlniri de lucru;
- c. realizarea individuală a afișului final, pentru ilustrarea mesajului tematic.

Creditarea activității se realizează în condițiile prevederilor Deciziei directorului general al ANP nr. 443/2016 (vezi Anexa).

Tu cum vezi sănătatea mintală?

„Energia minții este esența vieții”

(Aristotel)

Autor:

Camelia Ionelia ENACHE

Psiholog Centrul de Detenție Brăila-Tichilești

Justificarea

Adolescența este o perioadă în dezvoltarea organismului uman, care urmează pubertății și precedă starea de adult. Este cuprinsă, în general, între 14 și 18 ani, având multiple aspecte particulare, de la individ la individ. Se caracterizează prin dezvoltarea fizică și neuropsihică. Este perioada în care se conturează personalitatea. Perioada adolescenței este una bogată, în care noi aspecte ale vieții urmează să fie descoperite. Adolescența este caracterizată prin reactivitate emoțională înaltă, sensibilitate la influența anturajului, impulsivitate și căutarea noului, cu o capacitate limitată de autocontrol, pentru a stăpâni aceste emoții și acțiuni. Aceste atribute comportamentale sunt corelate cu schimbări hormonale și neurobiologice. Aceste schimbări neurochimice, structurale și funcționale regionale sunt presupuse ca fiind implicate în dezechilibrele tranzitorii ale creierului adolescenților. Exacerbări în aceste dezechilibre date de factori biologici, genetici și de mediu pot contribui la un risc crescut de boală mintală.

Sănătatea mintală a copiilor și adolescenților reprezintă o prioritate la nivel european, în considerarea consecințelor determinate de nedepistarea la timp a acestora. Unul din cinci copii suferă de o problemă emoțională, de dezvoltare sau comportamentală, iar unul din opt are o tulburare mintală diagnosticată clinic, conform studiilor de specialitate. Sănătatea mintală s-a demonstrat a fi un parametru esențial de care se leagă starea de bine a persoanei, capacitatea sa de învățare, succesul școlar/maturitatea școlară, sănătatea în general. Sunt necesare, astfel, o evaluare holistică a copilului și adolescentului și o intervenție multidisciplinară integrată interinstituțională, prin crearea unui sistem de suport integrat - medical, educațional și social. În acest context, Strategia Națională pentru Sănătatea Mintală a Copilului și Adolescentului este un factor important pentru realizarea obiectivelor strategiei de la

Lisabona, Strategiei Europa 2020 și Noua Agenda UE pentru Drepturile Copilului privind creșterea și ocuparea, coeziunea socială și dezvoltarea sustenabilă.

Organizația Mondială a Sănătății (OMS) semnalează că aproximativ 20% dintre adolescenți au tulburări de sănătate mintală, cele mai frecvente fiind depresia sau anxietatea. Actele de violență, de umilire, de marginalizare și sărăcia pot favoriza suicidul juvenil, una dintre principalele cauze de deces la tineri. Pentru stoparea fenomenului, OMS accentuează rolul școlii și al comunităților în susținerea psihologică a tinerilor, în sensul depistării precoce a simptomelor unor tulburări de sănătate mintală. Creierul adolescentului este mai „plastic” ca niciodată, capabil de adaptabilitate remarcabilă în privința multor provocări pe care această fază de dezvoltare le aduce.

Per ansamblu, persoanele internate în centrul educativ/centrul de detenție, execută o măsură educativă privativă de libertate, ca urmare a unui comportament delinquent, dezvoltat prin combinarea mai multor factori de risc:

- riscuri fiziologice: probleme de sănătate, părinți bolnavi, consumatori de alcool;
- riscuri economice: părinți șomeri, venituri care situează familia la limita de jos a sărăciei;
- riscuri socio-culturale (inclusiv din perspectivă educațională): stimulare intelectuală și culturală săracă; violență intrafamilială, pedepse fizice, absența unor modele comportamentale pozitive, care să valorizeze munca, respectul celorlalți și al normelor sociale, traiul cinstit, relaționare lipsită de implicare afectivă, practici deficitare ale educației parentale, lipsa satisfacției școlare și a încrederii în sine.

Acest proiect de activitate psihologică semistructurată își propune să desfășoare patru întâlniri de lucru (lucrul individual, în grupuri mici), cu accent pe informarea participanților din grupul țintă, cu privire la importanța menținerii sănătății mintale, precum și a prevenirii riscului de îmbolnăvire, prin apariția unor boli psihice.

Scop

Creșterea calității vieții adolescenților la risc sau cu tulburări de sănătate mintală, prin reducerea prejudecăților cu privire la această categorie și prin creșterea adaptării sociale a acestora.

Obiective operaționale

- să identifice, făcând analogie, cauze care au determinat comportamente antisociale, factori de risc (e.g. fiziologici, educaționali, socio-culturali), elementele de alertă, raportat la sănătatea mintală;
- să rezolve sarcinile referitoare la miturile despre sănătatea mintală a adolescenților (distribuite pe grupuri mici de lucru);
- să asimileze informațiile furnizate pe parcursul întâlnirilor de lucru;
- să rețină principalele semne de alertă pentru sănătatea mintală, pe baza materialelor suport prezentate pe parcursul întâlnirilor de lucru.

Desfășurarea activităților

Nr. crt.	Acțiuni	Observații
1.	<i>Componenta de organizare</i> Redactarea proiectului de activitate.	
2.	Anunțarea proiectului, selectarea persoanelor participante la activitatea de asistență psihologică și întocmirea documentelor specifice.	
3.	Avizarea și aprobarea proiectului	
4.	<i>Componenta de transmitere a informațiilor</i> Organizarea întâlnirii inițiale pentru furnizarea informațiilor generale referitoare la scopul, obiectivele, tematica activității, perioadele de desfășurare, modul de desfășurare, stabilirea regulilor grupului. Fișe de lucru, exerciții de „încălzire”, de autocunoaștere (exprimarea propriilor opinii, experiențe personale de viață, precum și urmările acestora asupra propriei persoane, asupra altor persoane).	
5.	<i>Componenta de consolidare</i> Exerciții de „încălzire” a grupului, în debutul fiecărei întâlniri de lucru. „Semne de alertă pentru sănătatea mentală” (material audio-video de scurt metraj) – prezentare și dezbateri conținut informațional. Elaborarea biletelor ce vor fi încapsulate, urmând a fi extrase pentru lucru pe două grupe „Mituri despre sănătatea mentală a adolescenților”. Dezbate „Mituri legate de boala psihică” - discuție pe baza informațiilor primite pe parcurs, dar și alte evenimente contextuale din viața participanților.	
6.	<i>Componenta de evaluare</i> Chestionar de evaluare finală „Tu cum vezi sănătatea mintală!?” Exercițiu de feedback „Panoul cu mesaje”. Fiecare participant va primi câte 3 litere, sub care va scrie câte un cuvânt asociat activităților derulate. Se vor lipi pe coala flipchart. Se vor citi de către coordonator toate mesajele.	
7.	Evaluarea rezultatelor finale a participanților, precum și a proiectului de activitate, per ansamblu.	

Resursele implicate

Resursele umane

- Coordonatorul – psihologul și alți specialiști de la nivelul centrului (educatori);
- Persoanele internate în centru, care și-au exprimat dorința de a participa la activități psihologice.

Resursele materiale

- Computer (realizarea conținutului informațional – prezentare filme de scurt metraj);
- Video-proiector;
- Fișe de lucru „Raportul zilnic asupra comportamentului”;
- 2 coli flipchart pentru redactarea/prezentarea muncii în echipă;
- Suport flipchart, markere, postit-uri;
- Fișa de evaluare finală - chestionar „Tu cum vezi sănătatea mintală!”;
- Instrumente de scris (pixuri, cariocă, creioane negre etc.), coli A4.

Modalitatea de evaluare și condițiile de creditare

Evaluarea proiectului de activitate se va realiza prin intermediul elaborării raportului de analiză a modului de desfășurare a activităților/întâlnirilor derulate.

Evaluarea grupului țintă se va face pentru fiecare participant la activitate, pe baza criteriilor:

- a. participare la activitate în procent $\geq 75\%$ din totalul întâlnirilor prevăzute;
- b. implicare activ-participativă în cadrul fiecărei întâlniri de lucru (răspunsuri pertinente, elaborate, completare de fișe, elaborare de idei etc.);
- c. completarea corectă, a unui număr de cel puțin 18 itemi/afirmații, ai chestionarului de evaluare finală și a fișelor de lucru pe parcursul întâlnirilor - calificativ FOARTE BINE (se creditează);
- d. rezolvarea/completarea parțial-corectă a cel puțin 15 itemi/afirmații ai chestionarului de evaluare și a fișelor de lucru pe parcursul întâlnirilor (minim 8 itemi) - calificativ BINE (se creditează);
- e. rezolvarea/completarea parțială corectă a unui număr ≤ 10 itemi din fișa de evaluare finală și a fișelor de lucru pe parcursul întâlnirilor (procent $< 75\%$) - calificativ SUFICIENT (nu se creditează).

Creditarea activității se realizează în condițiile prevederilor Deciziei directorului general al ANP nr. 443/2016 (vezi Anexa).

Ψ CAPITOLUL III.

PROIECTE DE ACTIVITATE SPECIFICE ARIEI SOCIALE

DE CE?

Obiectivul intervenției asistenței sociale este de a sprijini pe cei aflați în dificultate să obțină condițiile necesare unei vieți decente, ajutându-i să-și dezvolte propriile capacități și competențe pentru o funcționare socială corespunzătoare.

Persoanele internate nu pot duce o viață activă, autosuficientă, fără un ajutor economic sau fără un suport fizic, moral, social sau cultural din exterior. Ajutorul are în vedere, de regulă, o perioadă limitată de timp, până când persoanele în dificultate își găsesc resurse sociale, psihologice, economice de a putea duce o viață normală, autosuficientă.

Asistența socială, ca parte esențială a protecției sociale, reprezintă un mod operativ de punere în aplicare a proiectelor de activitate pentru persoanele internate. Ea asigură, astfel, atenuarea parțială a inegalităților existente, ajutându-i să se integreze funcțional în comunitate, dar mai ales să-și recapete propria autonomie.

Asistența socială abordează probleme la diferite niveluri: individual, interpersonal și de grup (terapii de familie, ale cuplului, ale grupurilor marginalizate), comunitar (rezolvarea conflictelor etnice, grupale, mobilizarea energiilor individuale și colective pentru refacerea resurselor necesare integrării).

Asistența socială, ca profesie specializată, are un pronunțat caracter aplicativ. Presupune, în același timp, cunoștințe teoretice din domeniul științelor socio-umane, deprinderi, abilități de comunicare și lucru cu persoane și grupuri în dificultate și, nu în ultimul rând, un set de valori, principii, norme, reguli morale, care compun codul deontologic al profesiei. Acesta asigură, în mod special, respectarea drepturilor omului, fără deosebire de etnie, sex, culoare, vârstă, limbă, religie.

Ziua Tatălui în România

„Evaluările științifice și de teren ale asistenților sociali au descoperit că în familiile lipsite de prezența tatălui, copiii devin vulnerabili social, sunt predispuși la comportamente deviante și au o stimă de sine scăzută.”

(Conf. univ. dr. Cosmin Goian Director – Departament Asistență Socială, Facultatea de Sociologie și Psihologie, Universitatea de Vest din Timișoara)

Autor:

Marioara BÎLBA

Educator Centrul Educativ Buziaș

Justificare

Ziua Tatălui a fost instituită prin lege în România în anul 2009, ca a doua duminică din luna mai, fiind sărbătorită oficial pentru prima dată în 9 mai 2010.

Ziua Tatălui are o semnificație importantă, deoarece contribuie la recunoașterea contribuției individuale a fiecăruia dintre cei doi părinți la viața de familie.¹

Asociația „Alo Tata” susține și promovează principiul necesității prezenței paterne în procesul de dezvoltare sănătoasă a unui copil. Nu este suficient ca tatăl doar să existe, ci este imperativ necesar ca el să se și implice într-un mod activ în tot ceea ce presupune relația cu copiii și creșterea și educarea acestora. Tatăl influențează în mod crucial dezvoltarea copilului, fie prin implicare, fie prin neimplicare.

Evenimentul numit „Alo! Tata! E ziua ta!” are ca scop conștientizarea opiniei publice cu privire la responsabilitățile unui tată și impactul acestuia în creșterea, dezvoltarea și formarea armonioasă a copilului său.²

Ținând cont de faptul că o parte a minorilor și tinerilor internați în centre provin din familii dezorganizate, fiind afectați de absența tatălui sau, la rândul lor, sunt deja părinți, considerăm necesară atragerea atenției acestora asupra aspectelor enumerate, în vederea construirii unei imagini pozitive a figurii paterne și a înțelegerii rolului tatălui în cadrul propriei familii.

---

¹ <https://www.agerpres.ro/flux-documentare/2015/05/10/ziua-tatalui-10-14-07>

² <https://www.ziuaDEVest.ro/distractie-pentru-copii-si-parinti-de-ziua-tatalui-in-parcul-copiilor-din-timisoara/>

Scop

Conștientizarea rolului patern, precum și facilitarea relaționării minorilor și tinerilor internați cu persoane adulte responsabile, care pot oferi modele pozitive de comportament patern.

Obiective operaționale

- să enumere responsabilitățile unui tată;
- să exemplifice care poate fi impactul prezenței acestuia în creșterea, dezvoltarea și formarea armonioasă a copiilor săi;
- să explice conexiunea creată între tată-copil (care rămâne pe viață);
- să petreacă timp de calitate alături de persoane adulte, care pot oferi sprijin în dezvoltarea abilităților necesare creșterii copiilor.

Desfășurarea activităților

- Persoanele internate selecționate să participe la activitate vor fi informate în legătură cu semnificația zilei.
- Discurs motivațional susținut de către reprezentanți ai partenerilor instituționali din comunitate.
- Discuții de grup – Responsabilitățile unui tată, impactul prezenței acestuia în creșterea, dezvoltarea și formarea armonioasă a copiilor săi.
- Atelier lucru manual, desfășurat împreună cu reprezentanții partenerilor instituționali din comunitate.
- Vor avea loc discuții libere, schimburi de idei cu privire la tematica activității.
- Se vor extrage concluzii cu privire la valorile după care se ghidează familiile „funcționale”, care vizează, înainte de toate, interesul superior al copiilor și rolul tatălui în acest tip de familie.

Resursele implicate

Resursele umane

- Persoanele internate selecționate;
- Specialiști reintegrare socială;
- Colaboratori externi;
- Persoane internate în centru, selecționate pentru participarea la activitate.

Resursele materiale

- Resurse audio-video;
- Film educativ;
- Pliante.

Modalitatea de evaluare și condițiile de creditare

Vor fi evaluate interesul pentru tema abordată și implicarea în activitate a participanților, atitudinea acestora față de desfășurarea propriu-zisă a proiectului, față de coordonator și partenerii din comunitate.

Creditarea activității se realizează în condițiile prevederilor Deciziei directorului general al ANP nr. 443/2016 (vezi Anexa).

Ce înseamnă să fii părinte?

Autor:

Ioana BĂLUȚĂ

Asistent social Centrul de Detenție Craiova

Justificare

Părinții reprezintă agenții principali ai acțiunii educative care fixează în copil, „habitusul” primar, schemele inițiale de percepție, gândire, imaginație, creativitate, acțiune, ce vor funcționa ca un mecanism de selecție și consolidare a conduitei în procesul interiorizării experienței ulterioare, formând temelia viitoarei personalități.

Părinții sunt cei care formează principalul mediu în care copilul începe să își formeze vocabularul și modul de a se comporta cu cei din apropierea sa, în care învață expresii și moduri de manifestare care îi vor servi în educația ulterioară sau, dimpotrivă, unele de care va scăpa cu greu (sau deloc).

Rohner și colegii lui au analizat decenii de studii științifice despre acceptarea și respingerea parentală pe cuprinsul globului. Fără nicio surpriză, rezultatele au arătat că părinții au un efect major asupra copiilor. Însă în cazurile în care copiii se simt respinși sau neîubiți de mamă sau de tată, ei au mari șanse să devină ostili, agresivi și instabili emoțional. Respingerea parentală poate duce la lipsă de respect de sine, inadecvare și viziune negativă asupra lumii.³

„Cunoașterea faptului că un copil este iubit de către tatăl său este o predicție mai bună a simțului tânărului pentru fericire, mulțumire, satisfacție de viață, decât faptul de a ști că este iubit de mamă”, spune Rohner. El și colegii săi au detaliat aceste cercetări în „Jurnalul despre Personalitate și Psihologie Socială”.⁴

În cele mai multe cazuri, copiii tind să acorde mai multă atenție la ceea ce face și zice tatăl, decât la ceea ce face și zice mama, iar influența lui este mai mare **pe termen lung**. Există, astfel, o legătură directă între persistența și statornicia copiilor, care sunt calități majore în viață, și rolul unui tată bun în familie. O personalitate caracterizată de perseverență înseamnă și angajament în educație.

Din fericire pentru tați, biologia ajută paternitatea. Studii hormonale indică faptul că tații arată niveluri crescute de oxitocină în primele săptămâni de viață ale

³ <https://doxologia.ro/familie/documentar/rolul-fundamental-al-tatalui-familie>

⁴ Rohner, R. P., & Khaleque, A. (2005). *Handbook for the Study of Parental Acceptance and Rejection*, 4th edition (Eds.) Storrs. CT: Rohner Research Publications

copiilor lor. Acest hormon, numit „hormonul iubirii”, crește sentimentul de legătură între grupuri. Tații primesc un aflus crescut de oxitocină când se joacă cu copiii lor, conform unui studiu publicat în „Jurnalul de Psihiatrie Biologică”.

Paternitatea conduce la un declin al testosteronului, hormonul „macho” care este asociat cu un comportament agresiv, conform unui alt studiu al Academiei Naționale de Științe din Statele Unite. Cu cât un tată este implicat mai mult în creșterea copilului, cu atât bărbatul e mai puțin violent și devine mai preocupat de viața familiei.

Este important ca persoanele internate care, la rândul lor sunt părinți, și de cele mai multe ori întâmpină dificultăți de relaționare cu proprii copii, să dobândească informații și să-și dezvolte abilități adecvate pentru exersarea rolului de tată. Participarea persoanelor internate la o astfel de activitate oferă acestora posibilitatea de a-și dezvolta capacitatea de comunicare, de rezolvare de probleme în relația cu proprii copii, contribuind la asumarea în mod adecvat a rolului de părinte.⁵

Scop

Conștientizarea importanței rolului tatălui în viața copilului, precum și dezvoltarea abilităților parentale necesare îmbunătățirii relației dintre părinte/copil.

Obiective operaționale

- să asimileze informații utile privind relația echilibrată cu tatăl și importanța acesteia în dezvoltarea armonioasă a copilului;
- să înțeleagă particularitățile psihocomportamentale ale copiilor, în vederea exersării adecvate a rolului de tată;
- să-și dezvolte abilitățile de comunicare și de relaționare cu părinții/copiii;
- să conștientizeze importanța dezvoltării abilităților parentale, în vederea unei asumări adecvate a responsabilităților părintești.

Desfășurarea activităților

Activitatea va consta în:

1. Prezentarea activității și a obiectivelor;
2. Vizionarea materialelor tematice;
3. Oferirea de materiale informative participanților;
4. Prezentarea PowerPoint cu tema „Rolul Familiei”.

---

⁵ <https://www.didactic.ro/materiale-didactice/familia-ppt-2>

Resursele implicate

Resursele umane

- Asistentul social;
- Educatorul;
- Persoanele internate selecționate (4-6 persoane internate de sex masculin, care au copii în vârstă de cel mult 6 ani).

Resursele materiale:

- Foi de hârtie A4, pixuri/ creioane, flipchart/tablă școlară, marker, suport teoretic, fișe de lucru individuale.

Modalitatea de evaluare și condițiile de creditare

Evaluarea participanților se va asigura prin observarea participării și a implicării în cadrul activității desfășurate.

Coordonatorul proiectului va redacta un raport succint de evaluare finală care va include modul de îndeplinire a obiectivelor, numărul participanților la activitate, concluziile evaluării activității, impactul asupra participanților la activitate.

Creditarea activității se realizează în condițiile prevederilor Deciziei directorului general al ANP nr. 443/2016 (vezi Anexa).

15 Mai - Ziua Internațională a Familiei

Autor:

Andreea MORA

Asistent social Centrul de Detenție Craiova

Justificare

Cercetările în domeniul științelor educației, studiile sociologice, cele din domeniul antropologiei și istoriei civilizației demonstrează elocvent faptul că **familia** reprezintă cea mai importantă cale de transmitere a valorilor și a normelor socio-culturale din generație în generație. Familia reprezintă agentul acțiunii educative care fixează în individ „habitusul” primar, ce va funcționa ca un mecanism de selecție și consolidare a conduitei în procesul interiorizării experienței ulterioare, formând temelia viitoarei personalități.

Sistemul, în general, este un ansamblu de elemente aflate într-o ordine non-întâmplătoare, care funcționează pe baza unor reguli și dispune de echilibru. Prin sistem înțelegem nu numai o sumă a părților lui, ci și relațiile dintre acestea. Raportat la familie, aceasta este văzută ca o sumă a membrilor componenți și interacțiunea acestora realizată după anumite reguli, având anumite funcții și existând permanent tendința menținerii unui echilibru în interiorul acestuia.

Proiectul *Ex-Offenders Community of Practice (2012)* recomandă ca menținerea și consolidarea legăturilor cu familia (crearea unei culturi în penitenciar orientată spre implicarea familiilor în susținerea persoanelor custodiate pe perioada detenției, cât și după punerea în libertate), să constituie una dintre prioritățile procesului de reintegrare socială.

Climatul familial este o formațiune psihosocială complexă, cuprinzând ansamblul de stări psihice, moduri de relaționare interpersonală, atitudini, nivel de satisfacție, ce caracterizează grupul familial o perioadă mai mare de timp⁶ (Mitrofan, I, & Mitrofan, N. 1991). Climatul familial este sinonim cu atmosfera sau moralul grupului familial ca grup social mic. Acest climat, care poate fi pozitiv sau negativ, se interpune ca un filtru între influențele educaționale exercitate de părinți și achizițiile psiho-comportamentale realizate la nivelul personalității copiilor. Drumul de la influența educativă la achiziția comportamentală nu este un drum direct, ci este influențat de

---

⁶ Mitrofan, I. & Mitrofan, N. (1991). *Familia de la A la ...Z*, București: Editura Științifică

climatul familial. De exemplu, aceleași influențe educative vor avea efecte diferite, în funcție de climatul familial în care acestea se exercită.

Familia reprezintă primul context în care începe educația. Acesta este doar unul dintre argumentele care stau la baza organizării și desfășurării activității de informare a persoanelor internate asupra rolului familiei și importanței acesteia în viața fiecărui individ.

Scop

Conștientizarea importanței familiei în viața fiecărui individ și consolidarea relațiilor de familie, din perspectiva rolurilor ce revin fiecărui membru.

Obiective operaționale

- să conștientizeze importanța familiei în viața individului;
- să acumuleze cunoștințe privind tematica stabilită;
- să sensibilizeze participanții cu privire la familiile de origine, precum și din perspectiva viitoarelor familii pe care le vor întemeia.

Desfășurarea activităților

Nr. crt.	Acțiuni	Observații
1.	Prezentarea activității și a scopului acesteia/ reguli de grup. Expunerea Prezentarea	
2.	Prezentarea unui material despre familie și importanța acesteia pentru devenirea copilului/ tânărului prin îndeplinirea funcțiilor familiale. Material PowerPoint	
3.	Organizarea unei activități de formulare/ scriere de mesaje referitoare la familie/ pentru familie. Dezbateri Jocul de rol Problematizarea Citirea/exprimarea unui mesaj propriu/ atitudinea față de familie	
4.	Confecționarea de arbori în care minorii și tinerii vor poziționa membrii de familie, obținându-se o sociogramă a sistemului familial. Schița dirijată/învățarea dirijată Realizarea unui desen al familiei și descrierea verbală a acesteia	
5.	Evaluarea rezultatelor finale a participanților, precum și a proiectului de activitate, per ansamblu.	

Resursele implicate

Resursele umane

- Coordonator – asistentul social;
- Persoanele internate (grup de 10-12 minori și tineri), selecționate în baza identificării nevoii de informare și îmbunătățire a relațiilor cu familia.

Resursele materiale

- Video-proiector;
- Marker.

Modalitatea de evaluare și condițiile de creditare

Evaluarea participanților se va realiza în baza următoarelor criterii:

- a. aprecierea participării în cadrul acțiunilor desfășurate;
- b. realizarea materialelor și a sarcinilor de lucru, în baza informațiilor tematice;
- c. aprecierea interesului manifestat și a deschiderii către demersul propus.

Creditarea activității se realizează în condițiile prevederilor Deciziei directorului general al ANP nr. 443/2016 (vezi Anexa).

ANEXĂ

Conținut informațional (propunere)

Familia este celula vieții pe pământ, cel dintâi așezământ între Dumnezeu și om, cea mai veche comunitate umană întemeiată de Tatăl ceresc, după modelul tainic al Prea Sfintei Treimi. „Nu este bine să fie omul singur; să-i facem ajutor potrivit pentru el” (Facere 2,18)

Familia, factor decisiv de socializare și educație pentru copii

Familia constituie mediul în care copilul se naște, trăiește primii ani ai existenței personale, se dezvoltă și se formează pentru viață. Ea reprezintă un prim instrument de reglare a interacțiunilor dintre copil și mediul social. Aceasta are rolul central de asigurare a condițiilor necesare trecerii prin stadiile de dezvoltare ale copilăriei, care stau la baza structurării personalității individului.

Viața în familie este prima școală a emoțiilor.

În acest *creuzet intim*, învățăm să recunoaștem atât emoțiile proprii, cât și reacțiile celorlalți la emoțiile noastre, cum să gândim raportat la aceste emoții, cum să alegem reacțiile, cum să ne exprimăm speranțele și temerile.

Familia este cel dintâi cadru social de care are nevoie fiecare.

Familia reprezintă mediul prielnic pentru nașterea, dezvoltarea și desăvârșirea ființei umane. În organizarea sa proprie, aceasta oferă garanții de moralitate, este *prima școală* care pregătește copilul pentru viața socială, deprinzându-l să-și împlinească datoria, să-și disciplineze voința, dându-i simțul ierarhiei și al ordinii. Familia este un „oficiu înalt” al respectului, al demnității, al libertății interioare. Mediul familial oferă siguranță, liniște, afecțiune, seninătate, constituind un cadru prielnic pentru o dezvoltare normală și echilibrată.

Familia are și o însemnată funcție educativă.

Aceasta este *prima instituție de educație morală* și, raportat la perioada primei copilării, reprezintă mediul educativ prin excelență. Familia este „cea mai necesară școală de omenie”. Statisticile judiciare arată că majoritatea delicvenților au fost lipsiți de o reală asistență din partea familiei.

În cadrul familial se deprind disciplina și spiritul de inițiativă și se cultivă sentimentul demnității, dreptății, iubirii, respectului și ajutorului, sentimentul sacrificiului, care sunt elemente de bază ale vieții sociale. Primul factor care formează persoana într-o perspectivă multidirecțională este familia. Aceasta are menirea de a-l introduce pe copil în valorile grupului de referință, dar și de formare a primelor conduite, sau de interiorizare a unor stări de spirit elementare. Familia trebuie mai mult să formeze decât să informeze. Copilul *absoarbe* din mediul apropiat familial primele impresii, formându-și conduite prin mimetism și contagiune directă.

„Mediul familial este unul dintre factorii care determină majoritatea raporturilor pe care copilul le va stabili cu lumea exterioară din care va face parte la școală, acest mediu în care trebuie să se ancoreze pentru a nu-și petrece copilăria la periferia grupului.”⁷

Familia este prin definiție cadrul de satisfacere a nevoilor membrilor ei.

Nevoile de bază, fiziologice sunt la fel de importante ca și nevoia de securitate, de dragoste și apartenență, de recunoaștere (Maslow). Asigurarea acestor nevoi de bază în cadrul familiei își pune amprenta asupra dezvoltării armonioase a copilului.

Pentru orice persoană, indiferent de vârstă (copil, adolescent, tânăr, adult), familia constituie mediul natural favorabil pentru formarea, dezvoltarea și afirmarea acestuia, asigurând condițiile necesare dezvoltării sale.

Cei „șapte ani de acasă”, ca și lipsa lor, marchează destinul fiecărui om.

După naștere, părinții sunt datori să se ocupe mai mult decât orice de educarea și bună creștere a copiilor. Citirea cărților bune, ascultarea și respectul față de părinți și exemplul personal dat de tată și de mamă sunt cele mai sigure căi și mijloace de educare a copiilor.

---

⁷ Beliveau M.C. (2006). *Necazurile micului școlar. Tulburările afective și dificultățile școlare*, București: Editura House of Guides Publishing Grup

Se poate și altfel

"Să lăsăm Învierea să ne ridice deasupra singurătății, slăbiciunii și disperării către putere, frumusețe și fericire." (Floyd W. Tomkins)

Autor:

Raluca Cristina BOCIOAGĂ

Asistent social Centrul de Detenție Brăila-Tichilești

Justificare

Învierea Domnului reprezintă cea mai mare sărbătoare a creștinătății, un eveniment copleșitor prin semnificație, care continuă să fascineze ființa umană.

Având în vedere necesitatea cultivării atitudinilor pozitive, în rândul persoanelor internate, custodiate la nivelul centrului educativ sau de detenție, dar și crearea unei atmosfere de celebrare a Sărbătorilor Pascale, este apreciată oportunitatea derulării unei activități specifice reintegrării sociale, de tip atelier de socializare, care să evidențieze și importanța lucrului în echipă, a cooperării și toleranței.⁸

Scopul

Dezvoltarea comunicării cu mediul familial și de suport al minorilor și tinerilor ce execută măsura educativă a internării în centre educative sau de detenție, prin desfășurarea unor activități specifice Sărbătorilor Pascale în spațiul privativ de libertate.

Obiective operaționale

- să rețină/verbalizeze informații despre specificul sărbătorilor pascale;
- să conștientizeze importanța menținerii legăturii cu membrii familiei și cu mediul de suport, în interesul lor și al familiei acestora.

Desfășurarea activităților

În perioada premergătoare Sărbătorilor Pascale, la sectorul „Vizită”, persoanele internate vor interacționa cu membrii familiei/grupului de suport și vor dăruia vizitatorilor (e.g. membri ai familiei, rude, prieteni) felicitări și alte obiecte handmade

---

⁸ Enache, R. (2011). *Asistența socială a copilului și familiei*, Constanța: Editura Ovidius University Press.

confectionate în cadrul atelierelor ocupaționale cu alți specialiști din cadrul sectorului reintegrare socială (e.g. educatori).

Nr. crt.	Acțiuni	Observații
1.	Organizarea întâlnirii de lucru inițiale. Furnizarea informațiilor generale, referitoare la scopul, obiectivele, tematica activității, perioadele de desfășurare, modul de desfășurare, locație, regulile de grup etc. Discuție liberă cu grupul de participanți, referitoare la: - titlul activității; - necesitatea derulării activității.	
2.	Analizarea unor imagini și fișe de lucru cu conținut tematic. Se va insista, în abordarea tematică aferentă activității, pe experiențele de viață ale participanților. Se vor purta discuții cu referire la Sărbătorile Pascale, respectiv tradiții și obiceiuri familiale (e.g. ce făceau acasă în această perioadă, cum își imaginează sărbătoarea pască perfectă). Se vor folosi fișe de lucru individuale și de grup.	
3.	Medierea relației între persoanele participante și mediul de suport. Oferirea produselor handmade, confectionate în cadrul atelierelor de socializare, familiilor minorilor și tinerilor internați în centru, cu ocazia vizitelor de sărbători, prin intermediul acțiunilor de asistență socială.	
4.	Evaluarea rezultatelor finale ale participanților, precum și a proiectului de activitate, per ansamblu.	

Resursele implicate

Resursele umane:

- Coordonator - asistentul social;
- Persoanele internate (minori și tineri, care execută o măsură educativă privativă de libertate într-un centru educativ sau centru de detenție).

Resursele materiale

- Coli carton A4 colorate, foarfece, pastă lipit, glitter color, cariocă, hârtie colorată A4, ștanțe, coli albe, pixuri, creioane, markere, flipchart, materiale audio-video, acuarele, pensule, tempera, bloc/foi desen, radieră, ascuțitoare

Modalitatea de evaluare și condițiile de creditare

La finalul activității, va fi întocmit un raport succint de evaluare finală, ce va include: enumerarea activităților care au fost desfășurate, datele și numărul participanților, concluziile evaluării activității și gradul de îndeplinire al obiectivelor.

Creditarea activității se realizează în condițiile prevederilor Deciziei directorului general al ANP nr. 443/2016 (vezi Anexa).

ANEXĂ

Fișă de lucru

1. Cum vă imaginați Paștele dorit de dumneavoastră?

2. Ce tradiții și obiceiuri respectați în familie? De ce?

„Pentru familie și societate” (Atelier de lucru cu familia)

*„Marele dar de a avea o familie este acela de a fi în relații apropiate
cu oameni cu care poate nici nu ai fi făcut cunoștință,
dacă viața nu ar fi făcut-o pentru tine.” (Kendall Hailey)*

Autor:

Mirabela DIMA

Centrul de Detenție Brăila-Tichilești

Justificare

Una dintre problemele majore cu care se confruntă persoanele aflate în executarea unei măsuri educative privative de libertate se referă, în mod inevitabil, la restrângerea relațiilor sociale cu mediul de suport sau chiar, în anumite situații, la ruptura acestora.

Sunt evidențiate cazuri în care, uneori chiar la scurt timp după depunere în centru, persoanele internate sunt vizitate din ce în ce mai rar de către membrii familiei sau ai grupului de suport, unele dintre acestea fiind părăsite de partenerii de viață.

Aceste aspecte favorizează, în cazul persoanelor internate, apariția frustrării, devalorizării, inclusiv cu consecințe în sensul creșterii agresivității.

Astfel, ca urmare a identificării, la nivelul populației internate, a unor nevoi de restabilire, de îmbunătățire sau de dezvoltare a relațiilor cu familia sau cu grupul de suport, implementarea unui proiect de activitate, de tipul *Atelier de lucru cu familia*, este benefic în vederea menținerii relațiilor cu mediul de suport. Prin organizarea și desfășurarea activităților este vizată implicarea, sensibilizarea și responsabilizarea persoanelor internate, prin valorificarea abilităților, aptitudinilor și intereselor acestora, cu suport din partea familiilor. De asemenea, în acest context, se va avea în vedere realizarea unor colaje de fotografii cu tematică socială, cu persoanele internate, ce vor fi ulterior oferite de către acestea, aparținătorilor, ca expresie a afecțiunii pe care le-o poartă.

Atelierele de creativitate folosesc arta ca manieră de exprimare personală, în scopul dezvoltării abilităților de comunicare a trăirilor și a emoțiilor care îl ajută atât pe

copil, cât și pe adult, să se descopere și să găsească noi modalități de afirmare a propriei personalități.⁹

Scop

Refacerea/menținerea/dezvoltarea relațiilor persoanelor internate cu familia sau cu mediul de suport.

Obiective operaționale

- să cunoască noțiunile de bază, referitoare la comunicare și barierele ce pot surveni în procesul de comunicare;
- să conștientizeze propriile emoții și sentimente, precum și sentimentele celorlalți;
- să înțeleagă influențele negative ale prejudecăților în gestionarea relațiilor cu ceilalți;
- să-și dezvolte abilitățile necesare soluționării situațiilor conflictuale.

Resursele implicate

Resursele umane

- Coordonator – asistentul social;
- Persoane internate în centre;
- Membrii familiei persoanelor internate;
- După caz, reprezentanți de la nivelul comunității, în situația în care proiectul de activitate se implementează în colaborare cu ONG-uri, spre exemplu.

Resursele materiale

- Foi de hârtie A4, pixuri/ creioane, flipchart/ tablă școlară, marker, bandă scotch, suport teoretic, fișe de lucru individuale.

Desfășurarea activităților

Activitatea se va derula pe parcursul a 4 ședințe de lucru, cu o frecvență de 2 ședințe de lucru/săptămână. Timpul alocat pentru o ședință de lucru este de 50-60 minute.

---

⁹ Mitrofan, I. & Vasile, D. (2004), *Terapii de familie*. Colecția Alma Mater, București: Editura SPER

Nr. crt.	Acțiuni	Observații
1.	<i>Componenta de transmitere a informațiilor</i> Organizarea întâlnirii inițiale pentru furnizarea informațiilor generale referitoare la scopul, obiectivele, tematica activității, perioadele de desfășurare, modul de desfășurare, stabilirea regulilor grupului.	
2.	<i>Componenta de consolidare</i> Confirmarea participării membrilor mediului de suport Transmiterea invitațiilor/ contactare telefonică/ prin sectorul vizită „Resurse și obstacole personale” - ședința 1 - „Autocunoașterea, resurse și obstacole personale care intervin în procesul de reintegrare socială”; - ședința 2 - „Persoane de suport”.	
3.	<i>Valorificarea produselor atelierului</i> Cunoașterea mediului familial/de suport și a relațiilor intrafamiliale. Întâlnirea dintre persoanele internate și membrii mediului de suport/familiile (expunere-discuții de grup). Facilitarea comunicării asertive între persoanele internate și membrii familiei, respectiv mediul de suport. Confecționarea unor colaje din fotografii, cu reprezentanți ai membrilor de familie, cu scopul de a le oferi în dar acestora, cu prilejul evocării amintirilor ce au contribuit la consolidarea și unitatea familiei.	
4.	<i>Asigurarea feedback-ului</i> Impresiile din partea familiilor vor fi consemnate în „albumul” cu impresii, existent la nivelul unității.	
5.	Evaluarea rezultatelor finale ale participanților precum și a proiectului de activitate, per ansamblu.	

Modalitatea de evaluare și condițiile de creditare

La finalul activității, va fi întocmit un raport succint de evaluare finală, ce va include: enumerarea activităților care au fost desfășurate, datele și numărul participanților, concluziile evaluării activității și gradul de îndeplinire al obiectivelor.

Creditarea activității se realizează în condițiile prevederilor Deciziei directorului general al ANP nr. 443/2016 (vezi Anexa).

Ziua prieteniei

*„Prieten adevărat e cel care, chiar dacă te cunoaște bine,
continuă să te placă” (Elbert Hubbard)*

Autor:

Mirabela DIMA

Centrul de Detenție Brăila-Tichilești

Justificare

Categoria persoanelor internate la nivelul centrelor educative și de detenție reprezintă un segment populațional distinct, atât din perspectiva reglementărilor legislative din domeniul execuțional-penal, cât și în considerarea reperelor psihogenetice și a stadialității dezvoltării psihice.

Abordările profesionale ale personalului, raportat la custodia și asistența persoanelor internate sunt fundamentate pe respectarea drepturilor copilului și prevalența aspectului educativ, astfel încât să fie conservată o stare de sănătate psihofizică adecvată, să fie stimulat respectul de sine, în vederea dezvoltării responsabilității și încurajării acelor deprinderi și atitudini care pot facilita reintegrarea socială ulterioară.

Adolescența reprezintă perioada dintre copilărie și maturitate, perioada curiozității și a explorării. Adolescența aduce cu sine o serie de noi gânduri, simțuri, relații. În egală măsură, în această perioadă esențială a vieții, adolescentul își dorește independența, căutând să își afirme personalitatea, identitatea.

Vârsta adolescenței este caracterizată prin nevoia apartenenței la grup. Atracția către grupul de prieteni, provine atât din nevoia de identificare a adolescentului cu o colectivitate care îi oferă identitate și poziții recunoscute, cât și din nevoia acestuia de a căuta rezolvări unor probleme comune de viață, diferite de cele oferite de adulți. Grupul îi conferă, în același timp, adolescentului accesul la o serie de informații considerate tabu de familie sau școală, cum sunt cele legate de sexualitate, droguri. Grupul de prieteni înlătură ambiguitatea statutului de adolescent, oferindu-i recunoaștere, identitate și autonomie.

Prin intermediul anturajului, adolescenții „învață” cum să evite constrângerile și tutela părinților și chiar modalități de manipulare a acestora. Dacă nu este control parental, anturajul poate deveni o familie paralelă, definită prin raporturi informale, care stimulează creativitatea adolescentului.

Activitatea propusă spre a fi derulată, cu persoanele internate în cadrul centrului, are în vedere evidențierea importanței și rolului prieteniei. În considerarea aspectelor prezentate, o astfel de activitate este oportună pentru susținerea persoanelor internate în vederea dezvoltării responsabilității și încurajării acelor deprinderi și atitudini care să faciliteze reintegrarea socială.

Având în vedere cele menționate, temele principale abordate vor fi axate pe următoarele elemente:

- prietenii și „legea” grupului;
- familia sau anturajul?;
- organizarea timpului liber;
- confecționarea „brățărilor prieteniei”;
- oferirea „brățărilor prieteniei” elevilor de la instituțiile de învățământ din comunitate.

Scop

Oferirea unui sprijin moral, emoțional, pentru adolescenții internați la nivelul centrului, pentru a contribui la îmbunătățirea stilului de viață, situației școlare, familiale, ca urmare a înțelegerii importanței și rolului prieteniei.

Obiective operaționale

- să conștientizeze îmbinarea armonioasă, echilibrată, între viața de familie și cea de grup, recunoscând și înlăturând eventualele influențe nefaste pe care anturajul le poate exercita;
- să manifeste un comportament bazat pe respect, toleranță și nediscriminare;
- să înțeleagă importanța unei relaționări adecvate adolescent-familie-comunitate;
- să-și dezvolte autorespectul.

Desfășurarea activităților

Activitatea de asistență socială de grup va fi organizată în 6 ședințe, derulate cu o frecvență de o ședință pe săptămână, după cum urmează:

Ședința 1 – Prietenii și „legea grupului” – „Vii cu noi, faci ca noi!”;

Ședința 2 – Familia sau anturajul? Spune NU influenței negative!;

Ședința 3 – Organizarea timpului liber;

Ședința 4 – Confeccionarea „brățărilor prieteniei” (ședința 1);

Ședința 5 – Confeccionarea „brățărilor prieteniei” (ședința 2);

Ședința 6 – Oferirea „brățărilor prieteniei” elevilor de la instituțiile de învățământ din comunitate.

Resursele implicate

Resursele umane

- Coordonator – asistentul social;
- Educator;
- Persoanele internate selectate pentru activitate;
- Membrii familiilor persoanelor internate selectate;
- Reprezentanți de la nivelul comunității;
- După caz, un grup de elevi de la instituțiile de învățământ din comunitate și coordonatorul acestora.

Resursele materiale

- Coli de scris, pixuri/creioane, flipchart, suport teoretic, fișe de lucru, foarfece, fire textile, accesorii plastic.

Modalitatea de evaluare și condițiile de creditare

La finalul activității, va fi întocmit un raport succint de evaluare finală, ce va include:

- a. enumerarea succintă a activităților care au fost desfășurate;
- b. numărul beneficiarilor;
- c. gradul de îndeplinire a obiectivelor stabilite inițial.

Creditarea activității se realizează în condițiile prevederilor Deciziei directorului general al ANP nr. 443/2016 (vezi Anexa).

ANEXĂ

Fișă de lucru

Mama și tata – Primii educatori¹⁰

1. Ce am învățat/voi învăța de la tata?

2. Ce am învățat/voi învăța de la mama?

3. Ce am învățat/voi învăța din familie?

---

¹⁰ Sleigh. J. (2008). *Adolescentul de la 13 la 19 ani*, București: Editura Cartepedia.

ANEXĂ.

**EXTRAS din ANEXA la Decizia directorului general
al Administrației Naționale a Penitenciarelor nr. 443 din 24 mai 2016**
privind aprobarea Procedurii de lucru pentru acordarea recompenselor pe baza Sistemului
de creditare a participării la activități și programe educative, de asistență psihologică
și asistență socială, activități lucrative, precum și la prevenirea situațiilor de risc

PUBLICATĂ ÎN: MONITORUL OFICIAL NR. 427 din 7 iunie 2016

„ART. 6

**Creditarea participării la activități și programe educative, de asistență
psihologică și asistență socială**

(1) Selecția persoanelor private de libertate în vederea participării la activități și programe educative, de asistență psihologică și asistență socială creditate se realizează în mod obiectiv și în condiții nediscriminatorii, ținând cont de nevoile acestora și resursele existente la nivelul unității.

(2) Se acordă credite numai pentru participarea persoanelor private de libertate la programe educative, de asistență psihologică și asistență socială care îndeplinesc standardele minime necesare și sunt avizate de Direcția reintegrare socială din Administrația Națională a Penitenciarelor.

(3) Alocarea creditelor corespunzătoare participării persoanelor private de libertate la programele educative, de asistență psihologică și asistență socială se realizează în condițiile în care acestea înregistrează o prezență de minimum 75% din numărul total de ședințe prevăzute și un calificativ minim "Bine" obținut la evaluarea finală.

(4) În cazul transferului persoanelor private de libertate, personalul responsabil actualizează informațiile consemnate în aplicația informatică, astfel încât să se asigure finalizarea activităților și programelor curente și alocarea, după caz, a creditelor. În cazul transferului neprevăzut sau de urgență al unor persoane care au participat la cel puțin 75% din numărul total de ședințe prevăzute, coordonatorul sectorului reintegrare socială din unitatea de destinație, în baza unei informări scrise primite din partea unității-sursă, care include și evaluarea sau elementele necesare pentru acordarea calificativului, finalizează demersurile respective în aplicația informatică, cu alocarea, după caz, a creditelor corespunzătoare.

(5) Participarea persoanelor private de libertate la programele de grup se creditează diferențiat, în funcție de tipul și complexitatea programului. În cazul programelor de tip modular, creditarea se realizează separat, pentru fiecare modul, corespunzător tipului și complexității acestuia.

(6) Se creditează activitățile de grup, desfășurate în baza proiectului de activitate, cu respectarea standardelor promovate de Direcția reintegrare socială din Administrația Națională a Penitenciarelor. Acordarea creditelor se face doar în cazul participării active a persoanelor private de libertate și este condiționată de rezultatele evaluării individuale.

(7) Creditarea persoanelor private de libertate folosite la activități de sprijin sau suport al activităților educative, de asistență psihologică și de asistență socială se realizează conform anexei nr. 7.

(8) Pentru creditarea participării persoanelor private de libertate la activități sau programe educative, de asistență psihologică, asistență socială derulate de către colaboratorii externi, este necesar ca acestea să corespundă unor standarde minime, după cum urmează:

a) să se deruleze în baza unor protocoale de colaborare sau acorduri de parteneriat, încheiate la nivel central sau local;

b) să corespundă nevoilor identificate ale persoanelor private de libertate, din punct de vedere educațional, psihologic, social;

c) să fie îndeplinite standardele minime de pregătire și experiență specifică de către colaboratorii externi, care asigură Desfășurarea activităților sau programului;

d) să fie respectate cerințele minime referitoare la standardele de elaborare, ca formă și conținut, a mapei programului sau proiectului de activitate. În cazul în care standardele minime de elaborare nu sunt întrunite, demersul poate fi derulat, în baza aprobării directorului unității, însă fără a fi acordat numărul de credite;

e) să fie certificat conținutul tematic și informațional al activității sau programului, prin avizul favorabil al Direcției reintegrare socială din cadrul Administrației Naționale a Penitenciarelor, la propunerea coordonatorului sectorului reintegrare socială.

(9) Nu se acordă credite pentru programele elaborate la nivelul locului de deținere sau de către colaboratori externi, care nu sunt avizate de Direcția reintegrare socială din Administrația Națională a Penitenciarelor.

(10) Nu este creditată participarea persoanelor private de libertate la activități, în următoarele situații:

- a) activități desfășurate în mod curent, în regim individual, cum ar fi convorbiri individuale de informare, consiliere educațională, psihologică, socială;
- b) activități sportive, recreative, de timp liber, derulate în mod curent;
- c) activități educative, de asistență psihologică sau asistență socială în care persoanele private de libertate participă indirect, în calitate de auditori.”

„CAPITOLUL IV

Sistemul de creditare a participării persoanelor internate în centre educative la activități și programe educative, de asistență psihologică și asistență socială, activități lucrative, precum și pentru prevenirea situațiilor de risc

ART. 30

Creditarea participării la activități și programe educative, de asistență psihologică și asistență socială

(1) Prevederile art. 6 se aplică în mod corespunzător, cu excepția dispozițiilor alin. (3) și (4).

(2) Condiția pentru creditarea participării persoanelor internate la programele educative, de asistență psihologică și asistență socială este obținerea calificativului minim "Suficient".

(3) Numărul maxim de credite corespunzător fiecărui tip de activitate sau program educativ, de asistență psihologică și asistență socială este cel prevăzut în anexa nr. 5.

(4) Alocarea diferențiată a creditelor se realizează, ținând cont de calificativul acordat, în conformitate cu prevederile anexei nr. 6.

ART. 32

Creditarea progreselor comportamentale ale persoanelor internate în centre educative

(1) Numărul maxim de credite care poate fi acordat pentru înregistrarea progreselor comportamentale ale persoanelor internate pentru activitățile desfășurate în interiorul și exteriorul centrului educativ este de 15 credite pe lună, conform criteriilor prevăzute în anexa nr. 10.”

„ANEXA 5 la procedura de lucru

Prevederile anexei nr. 5 se aplică în penitenciare și centre de detenție.

Nomenclatorul activităților și programelor educative, de asistență psihologică și asistență socială

Nr. crt.	Activități și programe	Nr. de credite
	Activități circumscrise ariilor de intervenție educativ-recreativă, asistență psihologică, asistență socială, asistență religioasă, formare profesională	
19.	Activități desfășurate pe bază de proiecte standard, în interiorul sau exteriorul locului de deținere	10
21.	Activități psihologice (organizate pe baza proiectului de activitate)	10
22.	Activități de asistență socială (organizate pe baza proiectului de activitate)	10
23.	Concursuri tematice (Se acordă participanților din etapa finală, conform proiectului de activitate.)	5 pentru finaliști
24.	Competiții sportive în interiorul penitenciarului (Se acordă pentru finaliști, stabiliți conform proiectului de activitate.)	10
29.	Participare cu exponate proprii la expoziții artistice - activitate desfășurată în comunitate (Se acordă o dată pentru o expoziție.)	20
30.	Activități sportive interpenitenciare (competiții, campionate) (Se acordă pentru finaliști, stabiliți conform proiectului de activitate.)	10
32.	Activități de asistență psihologică sau asistență socială interpenitenciare (organizate pe baza proiectului de activitate)	10

„ANEXA 6 la procedura de lucru

Prevederile anexei nr. 6 se aplică în centre educative.

Evaluarea conduitei persoanelor internate

Pentru acordarea calificativelor se au în vedere următoarele criterii:

- (1) atitudinea față de conținutul tematic al activității sau programului;
- (2) atitudinea față de colegii de grup;
- (3) atitudinea față de coordonatorul programului;
- (4) inițiativă, spontaneitate, creativitate.

Aceste 4 criterii vor primi câte un punctaj, de la 0 la 2, astfel:

0 = atitudine neadecvată - participant conflictual, negativist, neimplicat etc.;

1 = atitudine neutră;

2 = atitudine adecvată - participant implicat, cooperant, atent etc.

Calificativul se acordă în funcție de punctajul obținut de către persoanele internate la evaluarea finală, astfel:

- finalizat cu credite:

- calificativul „Foarte bine” - punctaj 7 - 8 (conduce la acordarea a 3/3 din cuantumul maxim de credite prevăzute);
- calificativul „Bine” - punctaj 5 - 6 (conduce la acordarea a 2/3 din cuantumul maxim de credite prevăzute);
- calificativul „Suficient” - punctaj 3 - 4 (conduce la acordarea a 1/3 din cuantumul maxim de credite prevăzute);

- finalizat fără credite:

- calificativul „Insuficient” - punctaj 0 - 2.

Pentru aprecierea individuală a tuturor participanților și creditarea diferențiată a acestora, raportul final de evaluare a activității sau programului include o secțiune completată de către coordonatorul activității sau programului, cu următoarele rubrici:

Numele și prenumele persoanei internate	(1) Atitudinea față de conținutul tematic	(2) Atitudinea față de colegi	(3) Atitudinea față de specialist	(4) Inițiativă, creativitate	Punctaj final	Calificativ

BIBLIOGRAFIE

- Beliveau, M.C. (2006). *Necazurile micului școlar. Tulburările afective și dificultățile școlare*, București: Editura House of Guides Publishing Grup;
- Bergson, H. (1992). *Teoria râsului*, trad. de Silviu Lupașcu după *Le rire. Essai sur la signification du comique*, Iași;
- Bourhis, R. Y. & Leyens, J. P. (1997). *Stereotipuri, discriminare, relații intergrupuri*, București: Editura Collegium;
- Chiriță, V. & Chiriță, R. & Papari, A. (2009). *Tratat de psihiatrie vol.I*, Constanța: Editura Fundației Andrei Șaguna;
- Constantin, M. (2005). *Maltratarea copilului între intervenție și cunoaștere*, Iași: Editura Lumen;
- Drugaș, I. (2012). *100 de idei despre și pentru adolescenți*, Oradea: Editura Primus;
- Enache, R. (2011). *Asistența socială a copilului și familiei*, Constanța: Editura Ovidius University Press;
- Fischer, G. & Riedesser, P. (2007). *Tratat de psihotraumatologie*, ediția a II-a revizuită și adăugită, București: Editura Trei;
- Frățiman, L. (2014). *Neuropsihologie*, Constanța: Editura Fundației Andrei Șaguna;
- Jigău, M. & Balica, M. (2006). *Prevenirea și combaterea violenței în școală. Ghid practic pentru directori și cadre didactice*, București: Editura Alpha MDN;
- Marc, G. (2015). *Abuzul la copii-diagnoză și intervenție terapeutică*, Constanța: Editura SPER;
- Mitrofan, I. & Mitrofan, N. (1991). *Familia de la A la ...Z*, București: Editura Științifică;
- Mitrofan, I. & Vasile, D. (2004). *Terapii de familie. Colecția Alma Mater*, București: Editura SPER;
- Muntean, A. (2006). *Psihologia dezvoltării umane*, Iași: Editura Polirom;
- Neamțu, B., Stan, D. (2011). *Asistența socială. Studii și aplicații*, Iași: Editura Polirom;
- Pahl, R. (2008). *Despre prietenie. Cine are nevoie de prieteni? Când și de ce?*, București: Editura Antet;
- Pașca, M. D. & Banga, E. (2016). *Terapii ocupaționale și arte combinate*, Târgu Mureș: Editura University Press;
- Peterman, F. & Dopfner M. & Schmidt, M. (2010). *Tulburări de comportament antisocial-agresiv*, ediția a II-a revizuită, Cluj: Editura RTS;

- Popovici, D. (2005). *Terapie ocupațională pentru persoane cu deficiențe*, Constanța: Editura Muntenia;
- Pricină, G. (2015). *Curs de dezvoltare Umană*, Facultatea de Științe Sociale, Universitatea din Craiova;
- Purcaru, I.D. (2010). *Stima de sine a adolescenților*, București: Editura Rovimed Publishers;
- Rohner, R. P. & Khaleque, A. (2005). *Handbook for the Study of Parental Acceptance and Rejection*, 4th edition (Eds.) Storrs. CT: Rohner Research Publications;
- Sleigh, J. (2008). *Adolescentul de la 13 la 19 ani*, București: Editura Cartepedia;
- Stănișor, E. (2003). *Delincvența juvenilă*, București: Editura Oscar Print;
- Ulrich, L. & Godinac, M. & Tudorache, M. (2007). *Violența în școală. Metode de intervenție. Ghid de bune practici*, București: Editura Atelier Didactic;
- Verza, E. & Verza, F. E. (1994). *Psihologia vârstelor*, București: Editura ProHumanitate;
- *** Ministerul Sănătății, Ministerul Educației Naționale (2016). București, Cancelaria primului-ministru – *Strategia Națională pentru Sănătatea Mintală a copilului și adolescentului 2016-2020*.

Resurse internet

- *** <http://legislatie.resurse-pentru-democratie.org/legea/declaratia-universala-a-drepturilor-omului.php>
- *** <http://qforum.ro/discriminarea-rasiala-in-romania>
- *** <http://www.aletheea.ro/ce-se-intampla-in-creierul-unui-adolescent/>
- *** <http://www.criminalistic.ro/delincventa-juvenila-cauze-si-conditii-favorizante/>
- *** <http://www.doxologia.ro/puncte-de-vedere/discriminarea-majoritatii>
- *** <http://www.eazi.ro/stil-de-viata/ziua-mondiala-a-zambetului>
- *** <http://www.lapsiholog.com/interpreteaza-desenele-copilului-tau-descifreaza-modul-de-comunicare.html>
- *** <http://www.monitoruljuridic.ro/act/lege-nr-324-din-14-iulie-2006>
- *** <http://www.nondiscriminare.ro>
- *** <http://www.qreferat.com/referate/psihologie/Raportul-dintre-factorii-de-pe814.php>
- *** <http://www.scribub.com/medicina/index.php>
- *** <https://doxologia.ro/familie/documentar/rolul-fundamental-al-tatalui-familie>
- *** <https://laurentiumihai.ro/citate-despre-familie-care-te-vor-unge-pe-suflet/>
- *** https://lh3.googleusercontent.com/hSrKsrlDA2CbcqPM8wP37arvuBV2fS6-ecQ3e1DDi yzBDdNbZevVTyweKt2HLUVs_80Eqn0=s107
- *** <https://static1.squarespace.com/static/54ece453e4b08db9da95a6a5/t/568ab9bcc21b8690d5c6d8df/1451932092771/?format=750w>
- *** <http://subiecte.citatepedia.ro/despre.php?s=diversitate>
- *** <https://tse4.mm.bing.net/th?id=OIP.18WI0xnjEbcohR4G2Lz1iQHafj&pid=Api&P=0&w=300&h=300>
- *** <https://www.agerpres.ro/flux-documentare/2015/05/10/ziua-tatalui-10-14-07>

- *** <https://www.avantaje.ro/articol/rasul-terapia-care-vindeca>
- *** <https://www.bancuri.afix.ro>
- *** <https://www.bancuri.cere.ro>;
- *** <https://www.bancuri.topfun.ro>;
- *** <https://www.britishcouncil.ro/programe/societate/respect-diversitate>
- *** <https://www.didactic.ro/materiale-didactice/familia-ppt-2>
- *** <http://www.didacticus.com>
- *** <https://www.dorohoinews.ro/app/getthumbDetails.php?id=134489&w=600&h=352&crop>
- *** <https://www.empower.ro/relatii/ce-inseamna-cu-adevarat-prietenia>
- *** <https://www.mesagerulhunedorean.ro/aplicatia-saptamanii-integrame/>
- *** http://www.revistadeasistentasociala.ro/index.pl/numar_curent_en
- *** <https://www.suntparinte.ro/>
- *** <https://www.totuldesprename.ro/copilul-tau/povesti-si-poezii/20-de-povesti-pentru-copii-cu-morala>
- *** <http://www.traditii.ro>
- *** <https://www.tribunainvatamantului.ro/violenta-in-mediul-scolar>
- *** <https://www.ziuadevest.ro/distractie-pentru-copii-si-parinti-de-ziua-tatalui-in-parcul-copiilor-din-timisoara/>
- *** <https://zambetsisanatate.ro/2017/08/23/unde-gasesti-fericirea>

ISBN: 978-606-37-0483-3